

Conceptualizing the Theory of Gender and Space in Urban Spaces through Thematic Analysis

Athar Kadivar *

Manuchehr Tabibiyan **

Hossein Kalantari Khalilabad ***

Mandana Yousefi ****

Gender and space examines the relationship between gender identity, social roles, and the physical environment, focusing on how gender shapes individuals' experiences, navigation, and interactions within urban contexts. This study aims to develop a conceptual framework for the theory of gender and space in urban environments. While the objective is applied, the extraction of key characteristics from the literature is fundamental, requiring epistemological clarification and systematic analysis of existing studies. A qualitative approach was employed, using systematic review and thematic analysis with MAXQDA (version 28.13). A total of 167 domestic (1388-1403) and international (2008-2024) sources articles and books indexed in WOS and Elsevier were selected through judgmental sampling. All sources included at least two keywords among gender, women, space, urban space, and neighborhoods. The analysis identified 233 sub-components, which were organized into 23 components and 6 dimensions. The most frequently recurring dimensions in prior studies were socio-cultural, good governance, gender-related, physical, spatial, and skill education. These findings provide a structured basis for advancing research on gender and space and support the practical application of these components to improve the quality of urban environments.

Keywords: Gender; Space; Urban Space; Conceptual Framework; Thematic Analysis.

Extended Abstract:

Gender and space examines the relationship between gender identity, social roles, and the physical environment, focusing on how gender shapes individuals' experiences, navigation, and interactions within urban contexts. Human experiences in cities are influenced not only by physical design and architecture but also by deeply embedded social norms related to gender. The intersection of gender and urban space has therefore been constructed and experienced through gendered perspectives. However, the lack of systematic categorization and the persistence of spatial dualities such as distinctions between male and female bodies and the division of public and private domains highlight the need for a more structured conceptual understanding.

---

* Ph.D. Student in Urban Planning, Department of Urban Planning, Qazvin Branch, Faculty of Architecture and Urban Planning, Islamic Azad University, Qazvin, Iran.

a.kadivar65@gmail.com

<http://orcid.org/0009-0001-1502-2638>

** Corresponding Author: Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Urban Planning, Campus of Fine Arts, University of Tehran, Tehran, Iran

tabibian@ut.ac.ir

*** Professor, Department of Urban Planning, Institute of Humanities and Social Studies, Jahad Daneshgahi, Tehran, Iran

H_kalantari2005@yahoo.com

<http://orcid.org/0000-0002-5262-8065>

**** Assistant Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

mandana.yousefi@iau.ac.ir

<http://orcid.org/0000-0001-5100-9767>

Despite the growing body of research, the field still lacks a comprehensive and operational framework. This study addresses this gap by systematically re-examining existing literature and developing a coherent conceptual framework for gender and space in urban environments. It seeks to answer two key questions: (1) what dimensions, components, and sub-components should define this framework, and (2) how can a systematically organized framework support its practical application?

The research adopts a qualitative approach, combining systematic review and thematic analysis using MAXQDA (version 13.28). A total of 167 domestic (1388-1403) and international (2008-2024) sources—including books, theses, reports, and journal articles indexed in WOS and Elsevier—were selected through judgmental sampling. The analysis followed a three-stage process: identification of key concepts, development of the conceptual framework through thematic coding (descriptive, interpretive, and integrative), and validation through a Delphi panel of 12 urban planning experts.

After reviewing the content of 167 sources, a total of 233 sub-components were identified, which were compiled into 23 components and 6 new dimensions. The 6 new dimensions compiled include; "socio-cultural", "good governance", "gender", "physical", "spatial" and "skills training" dimensions, which cover the 23 components compiled in the systematic review stage. Also, the 23 components developed include: "gender typology", "gender justice", "biological difference", "spatial diversity", "third place", "lived space (spatial routine)", "contextual conditions", "legibility", "spatial form", "identity", "typification of the structure of society", "active society", "meritocracy", "ideology", "social norms", "pattern of gender mobility in space", "sexual harassment", "right-bearing citizen", "spatial-social inequalities", "urban governance", "urban governance", "decision-makers" and "education and training".

The results reveal that, although many studies acknowledge the role of gender in shaping urban spatial structures and usage patterns, few have proposed a comprehensive and systematic conceptual framework. This research reduces conceptual fragmentation by offering an integrated analytical model that clarifies the interrelationships between spatial structures and gendered characteristics.

From a practical perspective, the proposed framework can serve as an analytical and operational tool in urban planning, design, and management. It supports the integration of gender-sensitive approaches into policymaking, enables the identification of overlooked dimensions of gendered spatial experience, and facilitates more equitable and evidence-based interventions. Ultimately, it contributes to enhancing spatial justice, urban quality, and social inclusivity.

Finally, the study highlights the relative lack of research on the skill education dimension, suggesting that future studies should place greater emphasis on education and capacity-building—both among the public and urban professionals—to advance gender-sensitive urban planning.

Reference

- Abdelmoaty, Aya, Saadallah, Dina, Bakr, Ali (2021) Gender Mainstreaming and Women's Involvement in Urban Planning Strategies, Second Arab Land Conference, 22-24 February 2021, Cairo, Egypt.
- Almahmood, Mohammed, Oliver Schulze, Trine Agervig Carstensen & Gertrud Jørgensen (2017). The Sidewalk as a Contested Space: Women's Negotiation of Socio-Spatial Processes of Exclusion in Public Urban Space in Saudi Arabia; The Case of Al Tahlia Street. *Planning Practice & Research*, DOI: 10.1080/02697459.2017.1419652 .
- Alzghoul, Kamal Ahmad Hasan (2018) Gender and womens' issues under the American administrations over the period 1970-2015. Thesis Doctoral. University of the Balearic Islands.
- Arjmand, Reza, *Public Urban Space, Gender and Segregation Women-only urban parks in Iran*, Routledge Studies in Human Geography, London and Newyork, 2016.

Beebeejaun, Y. (2017) "Gender, urban space, and the right to everyday life", Journal of Urban Affairs. VOL 39, NO 3, PP 323-334. dx.

doi.org/10.1080/07352166.2016.1255526.

Bagheri, Nazgol (2013) Modernizing the public space: gender identities, multiple maternities , and space politics in Tehran , Presented to the Faculty of the University of Missouri-Kansas City in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree doctor of philosophy.

Beebe, Kathryn, Angela Davis, and Kathryn Gleadle (2012) "Introduction: Space, Place and Gendered Identities: Feminist history and the spatial Turn." Womens History Review, 21 (4): 521- 532.

Bendik, Kitti . Freudendal-Pedersen, Malene (2019) Danish Urban Planning from the Gender Perspective. Department of Urban Planning and Management, Aalborg University.

Carmona, M., and others (2003) Public Places- Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design, Oxford: Architectural Press.

Chant, Sylvia. McIlwaine, Cathy (2013) Gender, Urban Development and the Politics of Space. <https://www.e-ir.info/2013/06/04/gender-urban-development-and-the-politics-of-space>. ISSN 2053-8626 .

Charmaz, K. (2006) Grounding grounded theory: a practical guide through qualitative analysis. London: Sage Publications Ltd. 1-148.

Cuthbert, A. R. (2008) The form of cities: Political economy and urban design, John Wiley & Sons.

Daphne, S. 2014. Annual Review of Sociology 40:1: 581-598.

Daphne, Spain (2008) Gendered spaces and the public realm, Urban Sociology 9:9-28 * February 2008.

De Simone, Liliana (2020) Gender-Conscious Urbanism and Urban Planning. Springer Nature Switzerland AG 2020. W. Leal Filho et al. (eds.), Gender Equality, Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals, Chapter * August 2020.

DOI: 10.1007/978-3-319-70060-1_152-1 .

E. Heim LaFrombois, Megan (2019) (Re)Producing and challenging gender in and through urban space: women bicyclists' experiences in Chicago. Gender, Place & Culture,

DOI: 10.1080/0966369X.2018.1555142.

Eran I Demirli, Meltem, Gürel Meltem, Ö.(2018) Opening up a space for women: matinees in Izmir Culture Park, Gender, Place & Culture ,A Journal of FeministGeography.

doi.org/10.1080/0966369X.2018.1484701.

Eveline, J., and Bacchi, C. (2005) What Are We Mainstreaming When We Mainstream Gender? International Feminist Journal of Politics, Vol. 7, No. 4, p. 496-512.

DOI: 10.1080/14616740500284417 .

Falú, Ana (2014) Inclusion and Right to the City. Exercising Women's Citizen Rights: The Women's Agenda for Rosario, Argentina. City, Social Inclusion and Education. PP 58-67.

Gauvin, Laetitia. Tizzoni, Michele. Piaggese, Simone. Young, Andrew. Adler, Natalia. Verhulst, Stefaan. Ferres, Leo. Cattuto, Ciro (2020) Gender gaps in urban mobility. *Humanities And Social Sciences Communications* . (2020) 7:11.

<https://doi.org/10.1057/s41599-020-0500-x>.

Gil Sol'a, Ana, Vilhelmson, Bertil (2022) To choose, or not to choose, a nearby activity option: Understanding the gendered role of proximity in urban settings, *Journal of Transport Geography*.

doi.org/10.1016/j.jtrangeo.2022.103301.

Gopinath, Swapna (2019) Gendered Spaces Captured in Cultural Representations: Conceptualising the Indian Experience in Arundhati Roy's *The Ministry of Utmost Happiness*. *Humanities* 2020, 9, 2.

DOI:10.3390/h9010002.

Grochalska, Monika (2020) Gender representations in the Polish public space - an attempt to capture the dynamics of the discourse, *Culture-Society-Education*no. 1 (17) 2020POZNA.

Hamedanian, Fatemeh, Ghadermazi, Sirwan (2022) Challenges for Iranian Women in Daily Urban Safety. *Frontiers in Sociology*. May 2022. Volume 7 . Article 790905.

DOI: 10.3389/fsoc.2022.790905.

Harrer, M., Cuijpers, P., Furukawa, T., & Ebert, D. (September 13, 2021) *Doing Meta-Analysis with R* (1st Edition). Routledge.

Hesse, Sandra (2020) *Gendered Space In India: Processes of Claiming Space through Feminist Street Art in Delhi*, University of Potsdam Faculty of Philosophy Institute for English/American Studies, Master Thesis.

Hutu, Trymore. Landman, Karina (2018) *The perceptions and experiences of residents towards different types of public spaces: a case study of Duncan Village.. Master of Town and Regional Planning's Degree to the Department of Town and Regional Planning of the University of Pretoria, South Africa. July 2018 .*

IBG., Women Geography Study Group of the. 1984. *Geography and gender: an introduction to feminist geography*: Random House of Canada Limited.

İnce GÜney, Yasemin (2013) *Gender and urban space: An examination of a small Anatolian city*. *ITU AIZ VOL: 11, NO: 2, 153-172, 2014-2 .*

J. Phillips, Matthew. L. Dzidic, Peta. D. Roberts, Lynne. L. Castell, Emily (2023) "All we have to do, is do it all": Exploring middle-career women's academic identities in Australian higher education using Foucauldian Discourse Analysis. *Women's Studies International Forum* 96 (2023) 102679.

doi.org/10.1016/j.wsif.2023.102679.

Jabeen, Huraera (2020) *Gender-Responsive Urban Planning and Design of Public Open Spaces for Social and Economic Equity: Challenges and Opportunities in Dhaka City, Bangladesh*. *Global Journal of HUMAN-SOCIAL SCIENCE: E Economics* Volume 20 Issue 5 Version 1.0 Online ISSN: 2249-460x & Print ISSN: 0975-587X.

Jacobs, J. (2004) *The Death and Life of Great American Cities*.

Khalid, Nurul Shakila. Raja Othman, Raja Norashekin. Azyyati Marzukhi, Marlyana (2020) Public spaces and Gender: Testing the relationship of spatial configuration of street networks. PLANNING MALAYSIA: Journal of the Malaysian Institute of Planners VOLUME 18 ISSUE 4 (2020), Page 92 - 113 .

King, N. & Horrocks, C. (2010) Interviews in qualitative research. London: Sage.

Koerner, Elsa (2021) At the junction of feminism and ecology, towards more inclusive urban public space. ESA Conference 2021, Aug 2021, Barcelone (on line), Spain. hal-03390563.

Lillian Rose, Morag (2017) Women Walking Manchester: Desire Lines Through The “Original Modern” City. A thesis degree of Doctor of Philosophy, Faculty of Social Sciences Department of Urban Studies and Planning. . University of Sheffield.

Merrifield, Andy (2017) Fifty-Years On:The Right to the City.

<https://andymerrifield.org/2017/01/22/fifty-years-on-the-right-to-the-city>.

Mortazavi, Atefeh (2020) Gender-sensitive Public Space Planning Women participatory approach in urban planning Case study of Sättra - Stockholm. CFP Report 2020:1 KTH Royal Institute of Technology, School of Architecture and the Built Environment, The Centre for the Future of Places, Stockholm 2020 TRITA-ABE-RPT-206.

Nilipour, Mehdi. Medghalchi, Leila. Mirgholami, Morteza (2021) Cultural Planning Strategies for Urban Parks (Case Study: Fateh Garden, Karaj, Iran). International Journal of Architecture and Urban Development Vol. 12, No.3, P 15-30. Summer 2022.

DOI: 10.30495/ijaud.2021.61698.1540.

Peake, Linda (2009) “Gender in the City”. In Rob Kitchin and Nigel Thrift (eds) The International Encyclopedia of Human Geography, Amsterdam: Elsevier.

Polko, Paulina. Kimic, Kinga (2021) Gender as a factor differentiating the perceptions of safety in urban parks. Ain Shams Engineering Journal 13 (2022)101608.

doi.org/10.1016/j.asej.2021.09.032.

Ponciano, Karen (2019) Gender and Space during Guatemala’s Holy Week:An Ethnographic Account, Religions 2019, 10, 76.

DOI:10.3390/rel10020076.

Rendell, J., Penner, B., and Borden, I., eds. (2000) Gender Space Architecture: An Interdisciplinary Introduction, London: Routledge.

Rezazadeh, R. Mohammadi, M (2013) Responsive urban space to special need groups (women), case study: Chizar neighborhood space, Tehran, Iran. International Journal of Architectural Engineering & Urban Planning, Vol. 23, Nos. 1 & 2, June & December 2013. PP 64-73 .

Roy, S., & Bailey, A. (2021) Safe in the City? Negotiating safety, public space and the male gaze in Kolkata, India. Cities, 117, 103321.

Sadoughianzadeh, Minoosh (2013) Gender Structure and Spatial Organization: Iranian Traditional Architecture. SAGE Open, October-December 2013: 1 - 12.

DOI: 10.1177/2158244013511258.

- Sadoughianzadeh, Minoosh (2008) Gender and Space in Tehran. PHD Thesis, Faculty of Architecture, Urban Planning and Landscape Planning, University of Kassel, Germany.
- Shahrokni, Nazanin. Women in Place: The Politics of Gender Segregation in Iran. Oakland: University of California Press, 2020.
- Shirvani, Shahrzad (2017) Public spaces of Freedom: The emergence of Gender-Exclusive parks in Tehran. *Critical Planning* 2017 . PP 175-194.
- Soja, Edward (2010) Seeking Spatial Justice. Minneapolis, 2010: University of Minnesota Press. 288 pp. ISBN 978-0-8166-6668-3.
- Soja, Edward (2009) The city and spatial justice. The conference Spatial Justice, Nanterre, Paris, March 12-14, 2008.
- Torabi, Samira (2019) Women Creating New Spaces: Reconfiguring Gender Segregation in Iran, Department of Anthropology University of Alberta.
- Vanl oğlu Yaz c , Nagehan. Basa, İnci (2019) Gender discourse and public space: Socio-Spatial construction og gender in the city, The case of Rize, Turkey. Master' Thesis of Architecture in Architecture Department, Middle East Technical University.
- Vera-Gray, Fiona. Kelly, Liz (2020) Contested gendered space: public sexual harassment and women's safety work. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*.
- DOI: 10.1080/01924036.2020.1732435.
- Viqar, Sarwat (2018) Women's public lives and sovereign arrangements in Karachi's inner city. *Gender, Place & Culture ,A Journal of Feminist Geography*.
- DOI: 10.1080/0966369X.2018.1450730.
- Web Of Science (2023) <https://www-webofscience.com.access.semantak.com/wos/woscc/analyze-results/13174366-184a-4298-9a11-33a721ff0ac1-a7a7e578>.
- Wrede, Theda (2015) Introduction to Special Issue "Theorizing Space and Gender in the 21st Century". *Rocky Mountain Modern Language Association . SPRING 2015*, pp. 10-17. Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/24372860>.
- Worldbank (2020) Designing Gender-Inclusive Cities that Work for All. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/02/12/designing-gender-inclusive-cities-that-work-for-all>.
- Zekavat, Meysam, Momenian, Arezoo)2018(GENDER-SENSITIVE URBAN DESIGN Örgütsel Davranış Araştırmalar Dergisi *Journal Of Organizational Behavior Research Cilt / Vol.: 3, Say / Is.: S2, Y 1/Year: 2018, Kod/ID: 81S2413*.

تدوین چارچوب مفهومی نظریه جنسیت و فضا در فضاهای شهری از طریق روش تحلیل مضمون

اطهر کدیور*، منوچهر طیبیان**، حسین کلاتتری خلیل‌آباد***، ماندانا یوسفی****

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۱/۲۱

نوع مقاله: پژوهشی - ۱۱۶-۸۳

چکیده

جنسیت و فضا، موضوعی است که رابطه میان هویت جنسیتی، نقش‌های اجتماعی و محیط فیزیکی را که در آن زندگی می‌کنیم بررسی می‌کند و در برگیرنده این موضوع است که چگونه جنسیت بر نحوه تجربه، جهت‌یابی و تعامل افراد با فضاها و عرصه‌های مختلف شهری تأثیر می‌گذارد. به طور کلی جنسیت و فضا، چگونگی تأثیر جنسیت بر تجربه‌های افراد را در محیط‌های فیزیکی و اجتماعی که با آن مواجه هستند، روشن می‌کند. مقاله حاضر از نظر هدف ارائه چارچوب مفهومی نظریه جنسیت و فضا در فضاهای شهری، کاربردی و از نظر استخراج هر کدام از ویژگی‌ها از میان منابع، بنیادی است. همچنین ذکر ویژگی‌های آن از طریق تشریح معرفت‌شناسی، بازخوانی و تحلیل مطالعات موجود برای دستیابی به مفاهیم اصلی مرتبط با جنسیت و فضا در فضای شهری، ضروری است. روش مقاله حاضر، کیفی بوده، مبتنی بر تکنیک‌های مرور نظام‌مند و تحلیل مضمون به کمک نرم‌افزار متن‌کاوی MAXQDA نسخه ۱۳/۲۸ است. در این راستا محتوای ۱۶۷ منبع از مقالات و کتب معتبر داخلی بین سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۴۰۳ و خارجی بین سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۲۴ در مجله‌های بین‌المللی تحت نمایه WOS و الزویر که در عنوان خود حداقل دو کلیدواژه از بین کلیدواژه‌های (فارسی و انگلیسی) جنسیت، زنان، فضا، فضای شهری و محلات را داشتند، با روش نمونه‌گیری قضاوتی به عنوان نمونه انتخاب و بررسی شد. در مجموع ۲۳۳ زیرمؤلفه شناسایی شد که در قالب ۲۳ مؤلفه و ۶ بعد تدوین گردید. نتایج نشان داد که در میان مفاهیم مرتبط با جنسیت و فضا در فضای شهری، ابعاد «اجتماعی - فرهنگی»، «حکمروایی خوب»، «جنسیتی»، «کالبدی»، «فضایی» و «آموزش مهارت» به ترتیب بیشترین فراوانی تکرار را در پژوهش‌های انجام‌شده دارند. این نتیجه از منظر کاربردی به ادامه پژوهش‌های جنسیت و فضا در فضاهای شهری کمک شایانی می‌نماید و کاربست این مؤلفه‌ها را در ارتقای کیفیت فضاهای شهری، آسان‌تر می‌کند.

واژه‌های کلیدی: جنسیت، فضا، فضای شهری، چارچوب مفهومی و روش تحلیل مضمون.

a.kadivar65@gmail.com

* دانشجوی دکتری شهرسازی، گروه شهرسازی، واحد قزوین، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

http://orcid.org/0009-0001-1502-2638

tabibian@ut.ac.ir

** نویسنده مسئول: استاد گروه شهرسازی دانشکده شهرسازی، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

H_kalantari2005@yahoo.com

*** استاد گروه شهرسازی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، جهاد دانشگاهی، تهران، ایران

http://orcid.org/0000-0002-5262-8065

mandana.yousefi@iau.ac.ir

**** استادیار گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

http://orcid.org/0000-0001-5100-9767

مقدمه

مفهوم جنسیت و فضا در محیط‌های شهری، مسیری را ارائه می‌دهد که از طریق آن می‌توانیم رابطه پیچیده میان جنسیت با بافت و ساختار فیزیکی شهرها را تحلیل نماییم. به عنوان یک انسان، تجربه‌های ما در فضاهای شهری، نه فقط از طریق نحوه ساخت‌وساز و معماری در شهرها، بلکه با هنجارهای عمیقاً ریشه‌دار اجتماعی درباره جنسیت شکل می‌گیرد. این تلاقی بین جنسیت و فضای شهری از طریق یک دید جنسیتی، طراحی و تجربه شده است.

در این میان تدقیق مفاهیم فضا و ویژگی‌های جنسیتی و نحوه تعامل میان آنها، نیازمند دسته‌بندی نظام‌مند است. یکی از دلایل پاسخ به این نیاز، وجود دوگانگی‌های فضایی مبتنی بر تمایز بدن زن و مرد و کارکردهای آنها در فضای شهری و همچنین تخصیص بعدی قلمروهای عمومی و خصوصی به عنوان شالوده آرایش فضایی شهرهای مدرن عمل کرده است. شهر به طور دقیق در میان چیزهای دیگر، تقسیم تاریخی کار بر اساس جنسیت را در یک ساختار هنجاری تجسم می‌دهد (Arjmand, 2016: 14). یکی دیگر از دلایل پاسخ نیز وجوه نسبی بودن فضا، انتظارات از فضا و شیوه ادراک فضا در زنان و مردان است. در دهه اخیر، تحقیقات درباره جنسیت و فضا فاقد درک جامع و عملیاتی در حوزه‌های مختلف است. از آنجا که تعاریف گوناگون همواره در حال افزایش است و نیاز به چالش کشیدن ویژگی‌های جنسیتی در ساختار فضاهای شهری احساس می‌شود، به بیان روشن‌تر مؤلفه‌های این نظریه نیاز به تکمیل و استخراج موارد مغفول مانده دارد. همچنین زیرمؤلفه‌ها در بسیاری از موارد موجود نبوده، شایسته است با تحلیل مبانی مرتبط، به غنای آن افزوده شود. از این‌رو در مقاله حاضر ضمن بازخوانی و سپس سامان‌دهی

نظام‌مند نوین ابعاد، ارائه مؤلفه‌های جدید با هدف تدوین چارچوب مفهومی درباره نظریه جنسیت و فضا صورت پذیرفته است و در نهایت در یافته‌ها و نتیجه‌گیری مقاله به این دو سؤال پاسخ می‌دهد:

- چارچوب مفهومی نظریه جنسیت و فضا در فضای شهری باید چه ابعاد نوین، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌هایی را داشته باشد؟
- ساماندهی نظام‌مند نوین ابعاد و ارائه مؤلفه‌های جدید با هدف تدوین چارچوب مفهومی درباره نظریه جنسیت و فضا، ما را به چه نتایجی برای کاربرست چارچوب مفهومی می‌رساند؟

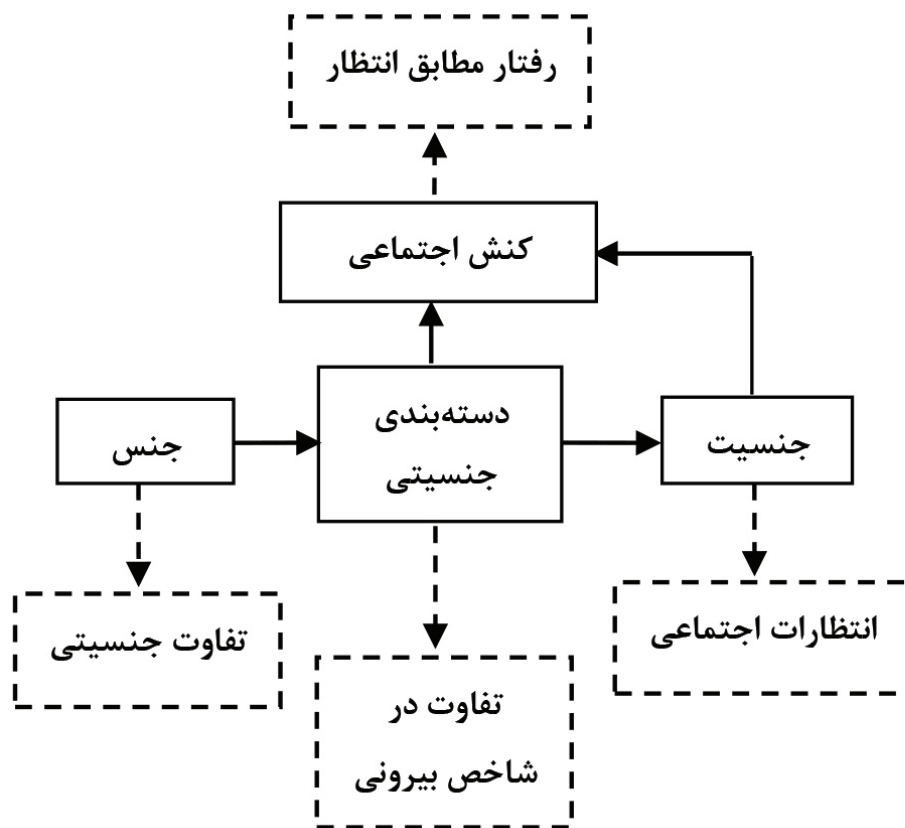
چارچوب نظری پژوهش

جریان اصلی جنس، جنسیت و فضا

در بیشتر مطالعات، جنس (مرد و زن) به تفاوت بیولوژیکی بین بدن‌های زنان و مردان اشاره دارد، در حالی که جنسیت (مذکر و مؤنث) به ساختار اجتماعی و مجموعه‌ای از تفاوت‌های بین زن و مرد در جریان اجتماعی شدن افراد و تعاملات و روابط اجتماعی آنان بازمی‌گردد (بیدار و دیگران، ۱۳۹۹؛ Cuthbert, 1984; IBG, 2008: 128 Zekavat & Momenian, 2018). اما جنسیت مفهومی اجتماعی از جنس است و دارای یک ساختار اجتماعی، عملکردی پیچیده و در حال تحول و پویاست که انواع هویت‌ها (هویت‌های غیر دودویی، سیال و متقاطع)، نقش‌ها (نقش‌های اجتماعی)، روابط (روابط اجتماعی) و... را در برمی‌گیرد (ر.ک: کدیور و دیگران، ۱۴۰۲). از طرفی جنسیت به شکل اجتماعی بر اساس ویژگی‌هایی تعیین می‌شود که از طبقه‌بندی جنسی نشأت می‌گیرد و به نوبه خود تفاوت‌های اجتماعی و فرهنگی‌ای را منعکس می‌کند که به دنبال جنس خاص به وجود می‌آید (ر.ک: احمدی، ۱۳۹۸؛

بر انسان‌ها و مناسبات اجتماعی آنهاست (ر.ک: ضیمران، ۱۳۹۳). از آنجایی که فضا یک سازه چندوجهی و زمینه‌ای است که ابعاد فیزیکی، مفهومی و تجربی را در بر می‌گیرد، بنابراین در کنار تعاملات اجتماعی، بیانگر یک قدرت پویا، روایت‌های فرهنگی و دارای یک حرکت پویاست. همچنین فضا، شبکه پیچیده‌ای از روابط - چه محسوس و چه ناملموس - را در بر می‌گیرد که افراد، جوامع و ایده‌ها را به هم متصل می‌کند (ر.ک: کدیور و دیگران، ۱۴۰۲). بنابراین می‌توان گفت که فضا هم در کنار جنسیت در جریان زندگی اجتماعی مردم شکل می‌گیرد و بازتاب‌دهنده روابط اجتماعی‌ای است که درون خود دارد. نویسندگان برای جمع‌بندی، تحلیل جریان‌های اصلی جنسیت را در شکل شماره (۱) نشان داده‌اند.

گیدنز و برد، ۱۳۹۹). می‌توان گفت جنسیت فقط یک طبقه‌بندی بیولوژیکی نیست، بلکه یک ساختار اجتماعی است و رفتارهای مختلف جنسیتی توسط عوامل تعیین‌کننده فیزیکی، اجتماعی و فرهنگی شکل می‌گیرد (Abdelmoaty et al, 2021; Carmona et al, 2003: 136; Eveline & Bacchi, 2005: 496-502; Rendell et al., 2000: 15). در تحلیل فضا بر مفاهیم ساختار و جنسیت به عنوان مفاهیم مرکزی تأکید می‌شود. ساختار جنسیت مانند تمامی امور اجتماعی به زمان و مکان وابسته است و با تغییر بستر اجتماعی، متحول می‌شود (ر.ک: خرمی‌روز و دیگران، ۱۳۹۹). ساختار مبتنی بر جنسیت، سبب عدم توازن، سلطه، فضای طبقاتی، مردسالاری، قدرت سیاسی و حکمرانی دولتی و نابرابری اجتماعی می‌شود (ر.ک: رفیعیان و دیگران، ۱۳۹۹). از نظر فوکو، جنسیت، راهبردی برای اداره، تولید و نظارت

شکل ۱- تحلیل جریان‌های اصلی جنسیت

مرور ادبیات نظری نشان می‌دهد که هرچند مطالعات متعددی به بررسی مفهوم فضا و نیز تحلیل تفاوت‌های جنسیتی در تجربه و بهره‌مندی از فضاهای شهری پرداخته‌اند، این پژوهش‌ها اغلب به صورت موردی یا با تمرکز بر ابعادی محدود انجام شده‌اند. در ادبیات موجود، چارچوبی مفهومی و منسجم که بتواند ابعاد، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های تعامل جنسیت و فضا را به صورت نظام‌مند تبیین و سامان‌دهی کند، کمتر مشاهده می‌شود. از این رو خلأ علمی اصلی در نبود یک ساختار تحلیلی یکپارچه برای بازتعریف و سازمان‌دهی مفاهیم فضا و ویژگی‌های جنسیتی قابل شناسایی است. پژوهش حاضر در پاسخ به این خلأ، با استخراج و دسته‌بندی مجدد این مفاهیم، چارچوبی مفهومی تدوین کرده است که می‌تواند مبنایی برای تحلیل‌های نظری و کاربردی در شهرسازی فراهم آورد.

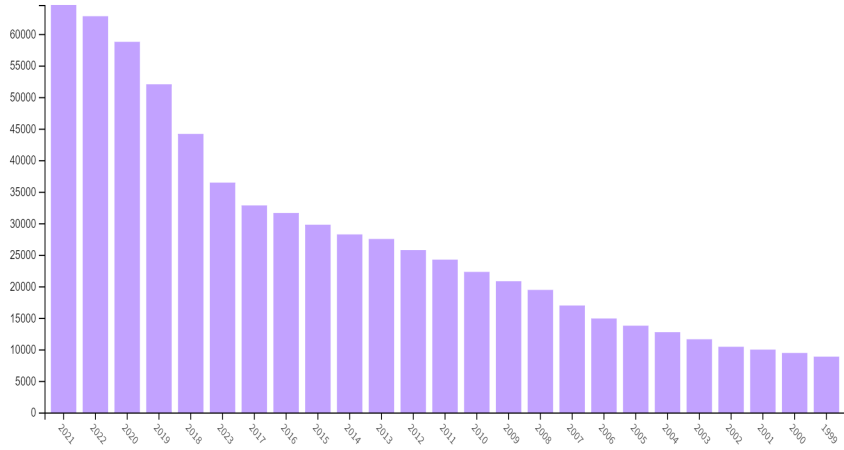
پیشینه پژوهش

برابری جنسیتی مستلزم رعایت تعادل و عدالت در توزیع مزایا و مسئولیت‌ها بر اساس جنسیت است (ر.ک: Harrer et al, 2021). بیش از سه دهه است که سازمان‌ها، شبکه‌ها، گروه‌هایی از فمینیست‌ها، طراحان زن و زنان سیاست‌مدار به دنبال کشف راه‌هایی برای رفع اشکال طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای شهری به‌ویژه برای زنان هستند (ر.ک: Roy & Bailey, 2021). جین جکوبز از مطرح‌ترین منتقدان و طراحان شهری، جریان‌سازی جنسیتی را فرآیند ارزیابی و از پیامدهای برنامه‌ریزی شده برای زنان و مردان می‌داند (ر.ک: Jacobs, 2004).

مفهوم فضای جنسیتی را اولین بار جغرافی‌دانان فمینیستی مانند مسی، رز، اسپاین، لیندمن و دیگران در دهه ۹۰ میلادی مطرح کردند که نگرشی فرهنگی

و انتقادی در زمینه علم جغرافیا بود (ر.ک: احمدی، ۱۳۹۸). نگاه دوسویه به مفاهیم جنسیت و فضا که ابتدا از دهه ۸۰ میلادی به پژوهش‌های حوزه علوم انسانی وارد شد، در ادامه و در دهه ۹۰، به‌ویژه جغرافی‌دانان فمینیست به آن پرداختند (Beebe et al, 2012: 525) که بر مبنای آن، به نسبت میان حضور زنان و مردان در فضاهای گوناگون پرداخته شد.

یکی از مهم‌ترین مراجع در این زمینه، کتاب «جنسیت و فضا» اثر دافنه اسپین (۱۹۹۲) است که تحقیقات گسترده تئوریک در این زمینه انجام داده است. چهره‌های برجسته‌ای مانند جودیت باتلر، میشل فوکو و بل هوک، زمینه را برای درک چگونگی انجام مذاکره و محدودیت هویت‌های جنسیتی در بافت‌های شهری فراهم کرده‌اند. از سوی دیگر و پیش از سال ۲۰۱۳، اصطلاح «جنسیت» که برای تعریف نقش‌های اجتماعی مرد و زن استفاده می‌شود، به‌ندرت در حوزه عمومی ظاهر می‌شد. با این حال کاملاً ناشناخته نبود. هر زمان که این اصطلاح در اظهارات شخصیت‌های عمومی وجود داشت، بیشتر به سیاست‌های برابری (سیاست جنسیتی) و ایده اصلیسازی جنسیت در پروژه‌های اتحادیه اروپا اشاره داشت؛ معمولاً با فمینیسم همراه بود و به این شکل وارد آگاهی اجتماعی، از جمله ذهن شخصیت‌های عمومی بزرگ، به‌ویژه آنهایی که دارای بالاترین مناصب دولتی بودند، شده است. وضعیت در سال ۲۰۱۳ به شدت تغییر کرد. اصطلاح «جنسیت» کمکم با «ایدئولوژی جنسیتی» پیوند یافت؛ اصطلاحی که افراد مرتبط با کلیسای کاتولیک ابداع کردند (ر.ک: Grochalska, 2020). در همین راستا در شکل شماره (۲)، تعداد ارجاعات به موضوع جنسیت بین سال‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۲۳ نمایش داده شده است.

شکل ۲- تعداد ارجاعات به موضوع جنسیت بین سال‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۲۳
(مأخذ: Web Of Science, 2023)

روش پژوهش

با توجه به آنکه مقاله حاضر بر آن است که چارچوب مفهومی^۱ ارائه دهد، به‌کارگیری روش تحقیق کیفی^۲ ضروری به نظر می‌رسد (ر.ک: خنیفر و مسلمی، ۱۳۹۹). بر این اساس مقاله حاضر از نظر هدف، کاربردی است که به روش کیفی مبتنی بر تکنیک‌های مرور نظام‌مند^۳ و تحلیل مضمون^۴ اجرا شد. در ادامه برای ارزیابی محتوایی^۵ و اعتباریابی^۶ چارچوب مفهومی تدوین‌شده به روش دلفی^۷، از خبرگان نظرسنجی شد. بنابراین مقاله از نوع مطالعات اسنادی^۸ و کتابخانه‌ای^۹ بود. فرآیند اجرای پژوهش حاضر شامل سه گام بود که عبارتند از:

- گام اول: مرور نظام‌مند منابع به منظور شناسایی مفاهیم اصلی مرتبط با جنسیت و فضا در فضای شهری.

- گام دوم: تدوین چارچوب مفهومی جنسیت و فضا در فضای شهری به روش تحلیل مضمون.

- گام سوم: ارزیابی محتوایی و اعتباریابی چارچوب مفهومی جنسیت و فضا در فضای شهری به روش دلفی.

از آنجایی که هدف اصلی مقاله، تدوین چارچوب مفهومی نظریه جنسیت و فضا در فضای شهری و ذکر ویژگی‌های آن از طریق تشریح معرفت‌شناسی، بازخوانی و تحلیل مطالعات موجود بود، برای دستیابی به ابعاد اصلی مرتبط با جنسیت و فضا در فضای شهری، منابع به‌روز و معتبر مرتبط با موضوع، به روش مرور نظام‌مند بررسی شد. سپس با بررسی و استخراج از منابع یادشده، مفاهیم اصلی مرتبط با جنسیت و فضا در فضای شهری جمع‌آوری و ارائه شد؛ بدین شرح که ۱۶۷ منبع معتبر چاپ‌شده شامل کتب، پایان‌نامه‌ها، گزارش‌های رسمی و سایر مستندات سازمان‌های معتبر داخلی چاپ‌شده بین سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۴۰۳ و خارجی چاپ‌شده بین سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۲۴ در مجله‌های بین‌المللی تحت نمایه WOS^{۱۰} و الزویر بود که در عنوان خود حداقل دو

1. Conceptual Analysis
2. Qualitative Research
3. Systematic Review
4. Thematic Analysis
5. Content Evaluation
6. Validation
7. Delphi
8. Documentary Study
9. Library Study

10. Web Of Science

کلیدواژه از بین کلیدواژه‌های (فارسی و انگلیسی) جنسیت^۱، زنان^۲، فضا^۳، فضای شهری^۴ و محلات^۵ را داشتند که به روش نمونه‌گیری قضاوتی^۶ به عنوان نمونه انتخاب شدند.

سپس با استفاده از روش تحلیل کیفی مضمون روی نتایج حاصل از مرور نظام‌مند به منظور استخراج متن و الگوسازی معنایی که بیشترین تناسب را با هدف پژوهش داشت، در نتیجه اجرای این روش، مضامینی^۷ که در متن پژوهی^۸ از طریق کدگذاری داده‌ها شناسایی شده‌اند، در گروه‌های مشابه و منسجمی خوشه‌بندی^۹ و در قالب شبکه مضامین^{۱۰} ترسیم شدند و بر مبنای آن ویژگی‌های چارچوب مفهومی تبیین شدند و فرآیندی سه مرحله‌ای برای تحلیل مضمون ارائه شد که عبارتند از: کدگذاری توصیفی^{۱۱}، کدگذاری تفسیری^{۱۲} و یکپارچه‌سازی از طریق مضامین فراگیر^{۱۳} (ر.ک: King & Horrocks, 2010). یکی از چالش‌های پیش روی این بخش، حذف برخی واژه‌های غیر مرتبط از معنای پژوهشگران ساختارشکن بود. به عبارت دیگر زمانی که با مجموعه گسترده‌ای از مفاهیم روبه‌رو هستیم، بی‌شک ممکن است که برخی از مفاهیم دارای ارتباط منطقی با نظریه اصلی نباشند و یا برخی

کلیدواژه‌های استخراج شده به‌درستی قابلیت فرارگیری در دسته‌بندی‌های مدنظر را نداشته باشند (ر.ک: دانایی‌فرد و دیگران، ۱۳۹۸).

در پژوهش حاضر نکات یادشده لحاظ شد و استخراج کلیدواژه‌ها با دقت و توجه به این نکات صورت گرفت. سپس با تحلیل مقایسه‌ای مداوم، مفاهیم استخراج‌شده در شش بعد اصلی در نظر گرفته شده برای چارچوب مفهومی جنسیت و فضا در فضای شهری قرار گرفتند. برای تحلیل مضمون داده‌ها از نرم‌افزار متن‌کاوی^(۱) MAXQDA نسخه ۱۳/۲۸ استفاده شد. خروجی این مرحله، چارچوب مفهومی نظریه جنسیت و فضا در فضای شهری^(۱) بود که در ادامه ارزیابی محتوایی و اعتباریابی شد. برای ارزیابی محتوایی و تأیید صحت اطلاعات و اعتباربخشی به نتایج حاصل، از نظر پنل خبرگان^(۱۵) بهره گرفته شد. در این راستا پس از بازبینی و تدقیق نتایج، ابعاد اصلی شکل‌دهنده چارچوب مفهومی، با تحلیل مقایسه‌ای نقاط افتراق و اشتراک آنها روشن شد. بر این اساس مصاحبه نیمه‌ساختاریافته‌های^(۱۶) طراحی شد که مبنای نظرسنجی^(۱۷) از خبرگان به روش دلفی قرار گرفت. به این ترتیب که با ارسال چکلیست^(۱۸) مربوط به چارچوب مفهومی طراحی شده برای پنل خبرگان و سه مرحله اجرای تکنیک دلفی، نظر متخصصان در رابطه با هر آیتم سنجیده شد و نکات و ملاحظات ایشان درباره موارد یادشده، لحاظ شد. نتایج حاصل از این نظرسنجی به محاسبه شاخص‌های اعتبارسنجی چارچوب مفهومی انجامید.

1. Gender
2. Women
3. Space
4. Urban Space
5. Neighborhoods
6. Judgmental Sampling
7. Themes
8. Text Mining
9. Clustering
10. Thematic Networks
11. Descriptive Coding
12. Interpretive Coding
13. Overarching Themes

14. Gender and Space in Urban Space Theory (GSUS Theory)
15. Expert Panel
16. Semi-Structured Interviews
17. Survey
18. Check List

جامعه آماری در بخش ارزیابی محتوایی و اعتباریابی چارچوب مفهومی پنل خبرگان برنامه ریزی شهری شامل موارد زیر بود:

- اعضای هیئت علمی دانشگاهها
- اعضای هیئت علمی مراکز تحقیقاتی و همکاران پروژه های شاغل در این مراکز
- مدیران شاغل در وزارت راه و شهرسازی
- مدیران شاغل در شهرداری ها

دوازده نفر از این افراد به روش نمونه گیری هدف مند^۱ به عنوان نمونه انتخاب شد و در نظر سنجی درباره چارچوب مفهومی جنسیت و فضا در فضای شهری شرکت کردند. فرآیند نمونه گیری تا مرحله اشباع نظری^۲ ادامه یافت (جدول شماره ۱). اشباع نظری، معیاری است که بر اساس آن، محقق در زمان گردآوری داده ها با استفاده از نمونه گیری نظری اگر به این نتیجه رسید که مفاهیم و مقوله های جدیدی در یافته ها وجود نداشته و پاسخ ها یکسان هستند، فرآیند نمونه گیری و جمع آوری داده ها متوقف می شود (ر.ک:

Charmaz, 2006). همچنین برای ارزیابی روایی^۳ یافته های کیفی از ملاک های تأمین اعتبار در پژوهش های کیفی شامل قابلیت اعتماد^۴، قابلیت انتقال^۵ و تعمیم پذیری^۶، قابلیت ارتباط^۷ و قابلیت تأیید^۸ استفاده شد. برای ارزیابی پایایی یافته های کیفی نیز از قاعده اشباع استفاده شد (ر.ک: خنیفر و مسلمی، ۱۳۹۹). پایه اصلی در پژوهش کیفی ابتدا لزوم تعهد پژوهشگر به دقت است و می توان مبنای کار آنها را در تعریف اولیه از اشباع نظری یعنی کامل شدن توصیف خصوصیات طبقات جست و جو کرد. نقطه اشباع نظری بیانگر پایایی^۹ روش تحقیق کیفی است، زیرا نقطه اشباع نظری به تکرار داده ها در تحقیق می پردازد و این تکرار داده ها و نتایج حاصله از آن، در روش شناسی، بیانگر پایایی روش تحقیق است (ر.ک: دانایی فرد و دیگران، ۱۳۹۸).

فرآیند اجرای مقاله حاضر در شکل (۳) نشان داده شده است.

شکل ۳- نمودار فرآیند اجرا و دستاورد پژوهش

3. Validity
4. Reliability Engineering
5. Transferability
6. Generalizability
7. Connectivity
8. Credibility
9. Reliability

1. Purposive Sampling
2. Theoretical Saturation

یافته‌های پژوهش

همانگونه که در روش تحقیق پژوهش بیان شد، برای رسیدن به یک چارچوب مفهومی جامع و به‌روز شده، ۱۶۷ منبع معتبر مرتبط با جنسیت و فضا با استفاده از مرور نظام‌مند (جدول ۱) و تکنیک تحلیل مضمون بررسی و ۲۳۳ زیرمؤلفه استخراج شد (جدول ۲) که برای یکپارچه‌سازی زیرمؤلفه‌های استخراج‌شده مرتبط با جنسیت و فضا در فضای شهری، مؤلفه‌های مرتبط تدوین و منابع بر همان اساس بررسی و دسته‌بندی شدند.

نتایج حاصل از مرور نظام‌مند درباره استخراج کلیدواژه‌های مرتبط با جنسیت و فضا در فضای شهری از منابع منتخب در جدول (۲) ارائه شده است.

یافته‌های جدول (۲) نشان داد که بر اساس مرور نظام‌مند منابع منتخب، مؤلفه‌هایی که می‌توان بر اساس آن، چارچوب مفهومی جنسیت و فضا در فضای شهری را دسته‌بندی کرد، به ۲۳ مؤلفه، شامل

«سنخ‌شناسی جنسیتی»، «عدالت جنسیتی»، «تفاوت بیولوژیکی»، «گونگی فضایی»، «مکان سوم»، «فضای زیسته (روال فضایی)»، «شرایط زمینه‌ای»، «خوانایی»، «ریختار فضایی»، «اینهمانی»، «گونه‌بندی ساختار جامعه»، «جامعه فعال»، «شایسته‌سالاری»، «ایدئولوژی»، «هنجارهای اجتماعی»، «الگوی تحرک جنسیتی در فضا»، «تعرض جنسی»، «شهروند صاحب حق»، «نابرابری‌های فضایی - اجتماعی»، «حکمروایی شهری»، «حکمرانی شهری»، «تصمیم‌سازان» و «تعلیم و تربیت» تقسیم می‌شوند. در ادامه، محقق مؤلفه‌های شناسایی شده یادشده را منای تحلیل مضمون قرار داده، اقدام به کدگذاری توصیفی، تفسیری و یکپارچه‌سازی مفاهیم استخراج‌شده از متون نمود. کدهای توصیفی، تفسیری و یکپارچه استخراج‌شده از تحلیل مضمون که از این پس در قالب ابعاد نوین، مؤلفه‌های جدید و زیرمؤلفه‌های جنسیت و فضا شناخته می‌شوند، در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

جدول ۱- کدگذاری نتایج حاصل از اجرای تکنیک تحلیل مضمون

زیرمؤلفه‌های مستخرج (کدگذاری توصیفی)	مؤلفه‌های تدوینی (کدگذاری تفسیری)	ابعاد تدوینی (کدگذاری فراگیر)
زن (C _۱)، مرد (C _۲)، مذکر (C _۳)، مونث (C _۴)، زنانه (C _۵)، مردانه (C _۶)، مفاهیم مردانه (C _۷)، مفاهیم زنانه (C _۸)، ساختار زنانه (C _۹)، ساختار مردانه (C _{۱۰})، جنس (C _{۱۱})، جنسیت (C _{۱۲})	سنخ‌شناسی جنسیتی	جنسیتی
تعادل جنسیتی (C _{۱۳})، عدالت جنسیتی (C _{۱۴})، برابری جنسیتی (C _{۱۵})، برابری (C _{۱۶})، تناسب (C _{۱۷})، عدالت جنسیتی (C _{۱۸})، تناسب جنسیتی (C _{۱۹})، برابر در اجتماع (C _{۲۰})، برابری‌گرایی (C _{۲۱})، برابری‌گرایی جنسیتی (C _{۲۲})	عدالت جنسیتی	
زنانگی (C _{۲۳})، مردانگی (C _{۲۴})، تفاوت در ساختار مغز (C _{۲۵})، تفاوت در ادراک محیط (C _{۲۶})، تفاوت در احساس محیط (C _{۲۷})، رفتار متفاوت در فضا (C _{۲۸})، نیازهای بنیادین زنانه (C _{۲۹})، نیازهای بنیادین مردانه (C _{۳۰})، تفاوت معنایی جنسیت (C _{۳۱})، مرز جنسیتی (C _{۳۲})، تقابلهای جنسیتی (C _{۳۳})، آگاهی از نیازهای جنسیتی (C _{۳۴})	تفاوت بیولوژیکی	

ابعاد تدوینی (کدگذاری فراگیر)	مؤلفه‌های تدوینی (کدگذاری تفسیری)	زیرمؤلفه‌های مستخرج (کدگذاری توصیفی)
	گونگی فضایی	عرصه/ فضا/ قلمرو عمومی (C _{۳۵})، عرصه/ فضا/ قلمرو خصوصی (C _{۳۶})، عرصه/ فضا/ قلمرو نیمه عمومی - نیمه خصوصی (C _{۳۷})، فضای دوگانه (C _{۳۸})، تولید فضایی (C _{۳۹})، دوگانگی فضایی (C _{۴۰})، اندرونی (C _{۴۱})، بیرونی (C _{۴۲})
فضایی	مکان سوم	مکان (C _{۴۳})، حس تعلق (C _{۴۴})، خاطرهانگیزی (C _{۴۵})، خاطره فضا (C _{۴۶})، شهرت محله (C _{۴۷})، قلمروگرایی (C _{۴۸})، دلبستگی (C _{۴۹})، غنای حسی (C _{۵۰})، منزلت مکان (C _{۵۱})
	فضای زیسته (روال فضایی)	کیفیت فضایی (C _{۵۲})، ادارک فضایی (C _{۵۳})، ساختار فضایی (C _{۵۴})، مقبولیت فضایی (C _{۵۵})، کیفیت معنایی (C _{۵۶})، آسایش فضایی (C _{۵۷})، آسایش محیطی (C _{۵۸})، مطلوبیت فضایی (C _{۵۹})، کارایی فضایی تجربه زندگی روزمره (C _{۶۰})
	شرایط زمینه‌ای	اقلیم (C _{۶۱})، محیط (C _{۶۲})، جغرافیا (C _{۶۳})، شرایط جغرافیایی (C _{۶۴})، شرایط اقلیمی (C _{۶۵})، شیوه معیشت (C _{۶۶})، شرایط محیطی (C _{۶۷})، جغرافیایی فضایی (C _{۶۸})، طبیعت شهری (C _{۶۹})
	خوانایی	تصویر ذهنی (C _{۷۰})، استخوان‌بندی فضایی (C _{۷۱})، سازمان فضایی (C _{۷۲})، نشانه (C _{۷۳})، دسترسی‌ها (C _{۷۴})، عناصر فیزیکی (C _{۷۵})
	ریختار فضایی	ساختار (C _{۷۶})، ساختار فضایی (C _{۷۷})، ساختار کالبدی (C _{۷۸})، ساختار اجتماعی (C _{۷۹})، ساختار فرهنگی (C _{۸۰})، فرم شهری (C _{۸۱})، کالبد شهری (C _{۸۲})، فرم فضایی (C _{۸۳})
کالبدی	این‌همانی	هویت (C _{۸۴})، هویت فردی/ شخصی (C _{۸۵})، هویت خانوادگی (C _{۸۶})، هویت اجتماعی (C _{۸۷})، هویت فضایی (C _{۸۸})، هویت جنسیتی (C _{۸۹})، هویت مکانی (C _{۹۰})، هویت تاریخی (C _{۹۱})، تمایزات هویتی (C _{۹۲})
	گونه‌بندی ساختار جامعه	تنوع فرهنگی (C _{۹۳})، تنوع طبقاتی (C _{۹۴})، تنوع اجتماعی (C _{۹۵})، تنوع جنسیتی (C _{۹۶})، تنوع ساختاری (C _{۹۷})، تنوع ساختار جامعه (C _{۹۸})، تنوع اقشار (C _{۹۹})، گروه‌های اجتماعی متنوع (C _{۱۰۰})، تنوع سبک زندگی (C _{۱۰۱})
	جامعه فعال	کنشگری (C _{۱۰۲})، کنشگری اجتماعی (C _{۱۰۳})، جنبش اجتماعی (C _{۱۰۴})، جنبش مطالبه‌گر (C _{۱۰۵})، جنبش مستقل (C _{۱۰۶})، حلقه فعالیت‌های اجتماعی (C _{۱۰۷})، شبکه‌های گروهی مردمی (C _{۱۰۸})، مبارزات مسالمت‌آمیز (C _{۱۰۹})، مطالبه‌گری (C _{۱۱۰})
	شایسته‌سالاری	مردسالاری (C _{۱۱۱})، پدرسالاری (C _{۱۱۲})، سلطه (C _{۱۱۳})، دیکتاتوری (C _{۱۱۴})، قلدرمآبانه (C _{۱۱۵})، ساختار مردسالارانه (C _{۱۱۶})، تسلط مردانه (C _{۱۱۷})، صاحبان قدرت (C _{۱۱۸})، قیومیت مردانه (C _{۱۱۹})، سلطه‌گر (C _{۱۲۰})
	ایدئولوژی	کلیشه (C _{۱۲۱})، دین (C _{۱۲۲})، تعصب (C _{۱۲۳})، باور (C _{۱۲۴})، آیین (C _{۱۲۵})، آداب و رسوم (C _{۱۲۶})، مذهب (C _{۱۲۷})، سنت (C _{۱۲۸})، معانی ایمانی و آیینی (C _{۱۲۹})، ترجیحات ارزشی (C _{۱۳۰})، عقاید حاکم بر جامعه (C _{۱۳۱})، تسلط نوستالژی (C _{۱۳۲})

ابعاد تدوینی (کدگذاری فراگیر)	مؤلفه‌های تدوینی (کدگذاری تفسیری)	زیرمؤلفه‌های مستخرج (کدگذاری توصیفی)
	هنجارهای اجتماعی	نظام رفتاری (C _{۱۳۳})، شمول اجتماعی (C _{۱۳۴})، هنجارهای جنسی (C _{۱۳۵})، هنجار (C _{۱۳۶})، الگوی رفتاری (C _{۱۳۷})، هنجارهای اخلاقی (C _{۱۳۸})، اخلاقیات (C _{۱۳۹})، اخلاق مداری (C _{۱۴۰})، هنجارهای فرهنگی-اجتماعی (C _{۱۴۱})
	الگوی تحرک جنسیتی در فضا	نقش‌ها (C _{۱۴۲})، وظایف (C _{۱۴۳})، مسئولیت (C _{۱۴۴})، مسئولیت‌پذیری (C _{۱۴۵})، خودمراقبتی (C _{۱۴۶})، دیگر مراقبتی (C _{۱۴۷})، نقش‌های جنسیتی (C _{۱۴۸})، نقش رهبری (C _{۱۴۹})، آگاهی از مسئولیت‌ها (C _{۱۵۰})، مسئولیت فردی (C _{۱۵۱})، مسئولیت اجتماعی (C _{۱۵۲})
	تعرض جنسی	تشش (C _{۱۶۱})، ترس (C _{۱۶۲})، مزاحمت‌های جنسی (C _{۱۶۳})، ناهنجاری (C _{۱۶۴})، استرس (C _{۱۶۵})، آسیب (C _{۱۶۶})، ناامنی (C _{۱۶۷})، خشونت جنسی (C _{۱۶۸})، رفتارهای تهاجمی (C _{۱۶۹})، آزار و اذیت کلامی (C _{۱۷۰})، رفتارهای تعقیب و گریز (C _{۱۷۱})
	شهروند صاحب حق	حق (C _{۱۷۲})، حقوق (C _{۱۷۳})، حق شهری (C _{۱۷۴})، حقوق شهری (C _{۱۷۵})، حقوق شهروندی (C _{۱۷۶})، حقخواهی (C _{۱۷۷})، داشتن صدا در شهر (C _{۱۷۸})، قوانین شهری (C _{۱۷۹})، حقوق اجتماعی (C _{۱۸۰})، آزادی مشروع (C _{۱۸۱})، شهروندی (C _{۱۸۲})، تعلق شهر به شهروندان (C _{۱۸۳})، آزادی اجتماعی (C _{۱۸۴})، حق تصرف (C _{۱۸۵})، حق مالکیت (C _{۱۸۶})، توانمندسازی (C _{۱۸۷})، مشارکت (C _{۱۸۸})، تصمیمگیری (C _{۱۸۹})، حمایت حقوق انسانی (C _{۱۹۰})
	نابرابری‌های فضایی-اجتماعی	نابرابری (C _{۱۹۱})، تبعیض (C _{۱۹۲})، محدودیت (C _{۱۹۳})، کنترل (C _{۱۹۴})، نابرابری جنسیتی (C _{۱۹۵})، تبعیض جنسیتی (C _{۱۹۶})، حضور کمتر در فضا (C _{۱۹۷})، استفاده کمتر از فضا (C _{۱۹۸})
	حکمرانی شهری	نهاد (C _{۲۰۹})، سازمان (C _{۲۱۰})، مدیریت شهری (C _{۲۱۱})، مدیریت محلی (C _{۲۱۲})، نظارت (C _{۲۱۳})، انجمن‌های عمومی (C _{۲۱۴})، انجمن-های خصوصی (C _{۲۱۵})، اجتماعات محلی (C _{۲۱۶})، اجتماعات شهری (C _{۲۱۷})، نهادهای شهروندی (C _{۲۱۸})
	حکمرانی شهری	قدرت (C _{۲۰۹})، ساختار قدرت (C _{۲۱۰})، سیاست (C _{۲۱۱})، ساختار سیاست (C _{۲۱۲})، دولت (C _{۲۱۳})، حکومت (C _{۲۱۴})، روابط قدرت (C _{۲۱۵})، اقتدار دولت بر نظام زندگی (C _{۲۱۶})، تسلط روابط قدرت (C _{۲۱۷})، قدرت انضباطی در فضا (C _{۲۱۸})، تکنیک انضباطی در فضا (C _{۲۱۹})، قدرت حاکمیت (C _{۲۲۰})، هرم قدرت (C _{۲۲۱})
	تصمیم‌سازان	برنامهریزان شهری (C _{۲۲۲})، طراحان شهری (C _{۲۲۳})، برنامهریزان (C _{۲۲۴})، طراحان (C _{۲۲۵})، متخصصان (C _{۲۲۶})، اتاق فکر (C _{۲۲۷})
	تعلیم و تربیت	آموزش (C _{۲۲۸})، نظام آموزشی (C _{۲۲۹})، راهنمای جنسیتی (C _{۲۳۰})، آموزش جنسیتی (C _{۲۳۱})، مشاوره (C _{۲۳۲})، آموزش و پرورش (C _{۲۳۳})

مؤلفه‌های تدوینی جنسیت و فضا		ردیف	نویسندگان
تعمیم و تربیت		۲۸	خرمی‌روز و همکاران، ۱۳۹۹
تقسیم‌سازان		۲۹	محمودی، ۱۳۹۹
گویش فضایی		۳۰	اردستانی و امین‌زاده، ۱۳۹۹
خواندنی		۳۱	مسلمی، ۱۳۹۹
مکان سوم		۳۲	خادم‌الحسینی و توکلی، ۱۳۹۹
شهروند صاحب حق		۳۳	صدوقیان‌زاده، ۱۳۹۹
شایسته‌سالاری		۳۴	کوهی، ۱۳۹۹
ریختار فضایی		۳۵	کلبادی‌نژاد و مسعودی، ۱۳۹۹
ایدئولوژی		۳۶	پیران، ۱۳۹۹
جامعه فعال		۳۷	فنی، ۱۳۹۹
هنجارهای اجتماعی		۳۸	قربانی، ۱۳۹۹
تعرض جنسی		۳۹	حبیبی و ثابت، ۱۳۹۹
الگوی تحرک جنسیتی در فضا		۴۰	بیدار و همکاران، ۱۳۹۹
فضای زیسته (روال فضایی)		۴۱	فروتن، ۱۳۹۸
شرایط زمینهای		۴۲	Abdelmoaty et al, 2021
تفاوت بیولوژیکی		۴۳	Polko Et al, 2021
تابرایی های فضایی - اجتماعی		۴۴	روستا و احمدی، ۱۳۹۸
عدالت جنسیتی		۴۵	حاجی سیدجوادی پژوهی و زیاری، ۱۳۹۸
گروه‌بندی ساختار جامعه		۴۶	باللی اسکویی و همکاران، ۱۳۹۸
حکمرانی شهری		۴۷	ارجمندی و همکاران، ۱۳۹۸
حکمرانی شهری		۴۸	پورحسین‌روشن و همکاران، ۱۳۹۸
این همسانی		۴۹	خرمی‌روز و همکاران، ۱۳۹۸
سینشناسی جنسیتی		۵۰	فتحی‌سرخنی و جعفری، ۱۳۹۸
		۵۱	بیدار و همکاران، ۱۳۹۸ الف
		۵۲	بیدار و همکاران، ۱۳۹۸ ب
		۵۳	اسدی محل‌چالی و همکاران، ۱۳۹۸
		۵۴	خضرنژاد و همکاران، ۱۳۹۸
		۵۵	زینالصالحین و بلخاری، ۱۳۹۸
		۵۶	Hesse, 2020
		۵۷	Gray, 2020
		۵۸	Shahrokni, 2020
		۵۹	Mortazavi, 2020
		۶۰	Gauvin Et al, 2020
		۶۱	Khalid Et al, 2020
		۶۲	Jabeen, 2020
		۶۳	Torabi, 2019
		۶۴	Vanlioglu Yazici, 2019

رتیف	نویسندهگان	مؤلفه‌های تدوینی جنسیت و فضا																									
		تعمیم و تربیت	تصمیم‌سازان	گرگی فضایی	خوانایی	مکان سوم	شهرزنده صاحب حق	شایسته‌سالاری	ریختار فضایی	ایدئولوژی	جامعه‌فعال	همپارهای اجتماعی	تعرض جنسی	الگوی تحرک جنسیتی در فضا	فضای زیسته (روال فضایی)	شرایط زمینشناسی	تفاوت بیولوژیکی	نابرابری‌های فضایی - اجتماعی	عادات جنسیتی	گوناگونی ساختار جامعه	حکمرانی شهری	حکمرانی شهری	ابن‌همانی	سبب شناسی جنسیتی			
۱۲۴	ورمقانی و سلطان‌زاده، ۱۳۹۴																										
۱۲۵	معروفی و برجی، ۱۳۹۴																										
۱۲۶	فاضلی، ۱۳۹۴																										
۱۲۷	صیامی و همکاران، ۱۳۹۴																										
۱۲۸	نقدی و دارابی، ۱۳۹۳																										
۱۲۹	ترکمه و شیرخدا، ۱۳۹۴																										
۱۳۰	تقوایی و همکاران، ۱۳۹۴																										
۱۳۱	Wrede, 2015																										
۱۳۲	حبیبی و علیپور، ۱۳۹۳																										
۱۳۳	قمری و همکاران، ۱۳۹۳																										
۱۳۴	غیاثوند، ۱۳۹۳																										
۱۳۵	رهبری و همکاران، ۱۳۹۳																										
۱۳۶	شارع‌پور و آرمان، ۱۳۹۳																										
۱۳۷	قلی‌پور و همکاران، ۱۳۹۳																										
۱۳۸	رهبری و شارع‌پور، ۱۳۹۳																										
۱۳۹	صادق‌نیا و اتحاد، ۱۳۹۳																										
۱۴۰	للحج و موسوی، ۱۳۹۳																										
۱۴۱	ذکایی و توانای منافی، ۱۳۹۳																										
۱۴۲	ورمقانی و همکاران، ۱۳۹۳																										
۱۴۳	خادم‌الحسینی و شیرخانی، ۱۳۹۳																										
۱۴۴	İNCEGÜNEY, 2014																										
۱۴۵	Falú, 2014																										
۱۴۶	کلانتری خلیل‌آباد و همکاران، ۱۳۹۳																										
۱۴۷	قنبران و همکاران، ۱۳۹۲																										
۱۴۸	گلی و همکاران، ۱۳۹۲																										
۱۴۹	تولایی و همکاران، ۱۳۹۲																										
۱۵۰	حبیب و حنایی، ۱۳۹۲																										
۱۵۱	شعبی و همکاران، ۱۳۹۱																										
۱۵۲	شیرخدا، ۱۳۹۲																										
۱۵۳	شهبازی و همکاران، ۱۳۹۲																										
۱۵۴	Sadoughianzadeh, 2013																										
۱۵۵	CHANT Et al, 2013																										
۱۵۶	Bagheri, 2013																										
۱۵۷	Rezazadeh Etal, 2013																										
۱۵۸	اکبری و پاک‌نیا، ۱۳۹۱																										
۱۵۹	پوراحمد و بنالوندیان، ۱۳۹۱																										
۱۶۰	هاشمی و میرغلامی، ۱۳۹۰																										
۱۶۱	Soja, 2010																										
۱۶۲	کاظمی، ۱۳۸۸																										
۱۶۳	Soja, 2009																										
۱۶۴	Sadoughianzadeh, 2008																										
۱۶۵	رضازاده و محمدی، ۱۳۸۷																										
۱۶۶	مهدی‌زاده، ۱۳۸۷																										
۱۶۷	Daphne, 2008																										

و فضا در فضای شهری در قالب ۲۳ مؤلفه و شش بعد تدوین شد که عبارتند از: «جنسیتی»، «فضایی»، «کالبدی»، «اجتماعی - فرهنگی»، «حکمرانی خوب» و «آموزش مهارت» که مؤلفه‌های تدوین شده در مرحله مرور نظام‌مند را - که در جدول شماره (۲) مشخص شده‌اند - در برمی‌گیرد. خروجی این مرحله، تدوین مدل چارچوب مفهومی

همان‌طور که در جدول شماره (۱) اشاره شد، با توجه به تکنیک تحلیل مضمون و ابعاد تدوینی و مؤلفه‌های تدوینی که به ترتیب خروجی مرحله کدگذاری فراگیر و کدگذاری توصیفی از روش تحقیق بودند، ابعاد و مؤلفه‌های تدوینی در راستای پاسخ به پرسش نخست مقاله تدوین شده است. در واقع چارچوب مفهومی نظریه جنسیت

نظریه جنسیت و فضا در فضای شهری بود که در شکل (۴) ارائه شده است. همان طور که در این شکل مشاهده می‌شود، تمرکز بیشتر پژوهشگران بر بعد «اجتماعی -

فرهنگی» بوده است. در مقابل، بعد «آموزش و مهارت» و امکان افزایش فعالیت در این حوزه از دید پژوهشگران مغفول مانده و کمتر به آن پرداخته شده است.

شکل ۴- چارچوب مفهومی نظریه جنسیت و فضا در فضای شهری

جدول ۳- توزیع فراوانی و درصد کدهای استخراج شده از منابع به روش تحلیل مضمون

ابعاد	مؤلفه‌ها			مؤلفه‌ها			ابعاد
	فراوانی	درصد	رتبه	فراوانی	درصد	رتبه	
جنسیتی	۱۱۸	۶۲/۱٪	۱	۱۱۸	۶۲/۱٪	۱	سنخ‌شناسی جنسیتی (سکسوالیته)
	۴۱	۲۱/۶٪	۲	۴۱	۲۱/۶٪	۲	عدالت جنسیتی
	۳۱	۱۶/۳٪	۳	۳۱	۱۶/۳٪	۳	تفاوت بیولوژیکی
فضایی	۵۲	۳۷/۹٪	۱	۵۲	۳۷/۹٪	۱	گونگی فضایی
	۳۸	۲۷/۷٪	۳	۳۸	۲۷/۷٪	۳	مکان سوم
	۴۷	۳۴/۴٪	۲	۴۷	۳۴/۴٪	۲	فضای زیسته (روال فضایی)
	۵۷	۳۷/۵٪	۲	۵۷	۳۷/۵٪	۲	شرایط زمینه‌ای
کالبدی	۶۶	۴۳/۴٪	۱	۶۶	۴۳/۴٪	۱	خوانایی
	۲۹	۱۹/۱٪	۳	۲۹	۱۹/۱٪	۳	ریختار فضایی

ابعاد			مؤلفه‌ها			مؤلفه‌ها			ابعاد			
رتبه	درصد	فراوانی	رتبه	درصد	فراوانی	رتبه	درصد	فراوانی	رتبه	درصد	فراوانی	
۱	۴۳/۳٪	۵۳۴	۱	۲۱/۹٪	۱۱۷	این‌همانی	اجتماعی- فرهنگی	۱۲۳۴ = کل	۱۰۰٪ = درصد کل	۱	۱۰۰٪	۱۰
			۵	۸/۲٪	۴۴	گونه‌بندی ساختار جامعه						
			۷	۶/۵٪	۳۵	جامعه فعال						
			۶	۶/۹٪	۳۷	شایسته‌سالاری						
			۴	۹/۹٪	۵۳	ایدئولوژی						
			۸	۶/۴٪	۳۴	هنجارهای اجتماعی						
			۳	۱۲/۷٪	۶۸	الگوی تحرک جنسیتی در فضا						
			۹	۵/۱٪	۲۷	تعرض جنسی						
			۲	۱۴/۰٪	۷۵	شهروند صاحب حق						
۲	۱۷/۱٪	۲۱۱	۵	۸/۲٪	۴۴	نابرابری‌های فضایی - اجتماعی	حکمرانی خوب	۱۲۳۴ = کل	۱۰۰٪ = درصد کل	۱	۱۰۰٪	۱۰
			۲	۲۳/۷٪	۵۰	حکمرانی شهری						
			۱	۶۵/۴٪	۱۳۸	حکمرانی شهری						
۶	۰/۸٪	۱۰	۳	۱۰/۹٪	۲۳	تصمیم‌سازان	آموزش مهارت	۱۲۳۴ = کل	۱۰۰٪ = درصد کل	۱	۱۰۰٪	۱۰
			۲	۲۳/۷٪	۵۰	حکمرانی شهری						

«حکمرانی خوب»، «جنسیتی»، «کالبدی»، «فضایی» و «آموزش و مهارت»، بهترین میزان اهمیت را در مطالعات حوزه جنسیت و فضا به خود اختصاص داده‌اند و در رتبه‌های اول تا ششم قرار می‌گیرند.

توزیع فراوانی و درصد کدهای استخراج شده از منابع منتخب با استفاده از تکنیک روش تحلیل مضمون در جدول شماره (۳) ارائه شده است. نتایج جدول (۳) نشان‌دهنده این است که ابعاد «اجتماعی- فرهنگی»،

جدول ۴- اعتباریابی چارچوب مفهومی بر اساس ارزیابی پیل خبرنگاران

مفاهیم اصلی	ضروری	غیر ضروری	ضروری CVR	مرتبط	غیر مرتبط	مرتبط و نیاز به بازبینی	غیر مرتبط و نیاز به بازبینی	غیر مرتبط CVI	ضروری CVI
جنسیتی	۱۲	۰	۱	۱۲	۰	۰	۰	۱	۱۲
فضایی	۱۱	۱	۰/۸۳	۱۲	۰	۰	۰	۱	۱۱
کالبدی	۱۲	۰	۱	۱۲	۰	۰	۰	۱	۱۲
اجتماعی - فرهنگی	۱۲	۰	۱	۱۱	۰	۱	۰	۱	۱۲
حکمرانی خوب	۱۰	۲	۰/۶۶	۱۱	۰	۱	۰	۱	۱۰
آموزش مهارت	۱۰	۲	۰/۶۶	۱۰	۰	۲	۰	۱	۱۰
چارچوب مفهومی			CVR = ۰/۷۳					CVI = 1	

* حداقل مقدار مجاز CVR برای ۱۲ ارزیاب برابر ۰/۵۶ و حداقل مقدار مجاز CVI برابر ۰/۴۲ است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که به‌کارگیری چارچوب مفهومی تدوین‌شده، امکان بازخوانی نظام‌مند رابطه جنسیت و فضا در بستر فضاهای شهری را فراهم می‌سازد. این چارچوب با تدوین ابعاد و مؤلفه‌های نوین و تبیین روابط درونی میان آنها، موجب کاهش پراکندگی مفهومی در ادبیات موضوع شده، بستری تحلیلی برای فهم عمیق‌تر نحوه تأثیرگذاری متقابل ساختارهای فضایی و ویژگی‌های جنسیتی ایجاد می‌کند. از این منظر، مدل پیشنهادی به تقویت انسجام نظری در حوزه شهرسازی کمک کرده، امکان توسعه پژوهش‌های آتی بر پایه ساختاری مشخص و مقایسه‌پذیر را فراهم می‌آورد.

در این راستا، این مقاله دو هدف اصلی را پیگیری نموده است. هدف نخست: چارچوب مفهومی نظریه جنسیت و فضا در فضای شهری باید چه ابعاد نوین، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌هایی را داشته باشد؟ بدین صورت که کلیدواژه‌های مرتبط با جنسیت و فضا در فضای شهری استخراج‌شده از مرور نظام‌مند، محتوای ۱۶۷ منبع منتخب با روش تحلیل مضمون بررسی شد و ۲۳۳ زیرمؤلفه، با عنوان زیرمؤلفه‌های تشکیل‌دهنده مفاهیم مرتبط با جنسیت و فضا شناسایی شد که بر همین اساس، ۲۳ مؤلفه تدوینی، شامل مؤلفه‌های «سنخشناسی جنسیتی»، «عدالت جنسیتی»، «تفاوت بیولوژیکی»، «گونگی فضایی»، «مکان سوم»، «فضای زیسته (روال فضایی)»، «شرایط زمینه‌ای»، «خوانایی»، «ریختار فضایی»، «این‌همانی»، «گونه-بندی ساختار جامعه»، «جامعه فعال»، «شایسته‌سالاری»، «ایدئولوژی»، «هنجارهای اجتماعی»، «الگوی تحرک جنسیتی در فضا»، «تعرض جنسی»، «شهروند صاحب حق»، «نابرابری‌های فضایی - اجتماعی»، «حکمروایی شهری»، «حکمرانی شهری»، «تصمیم‌سازان» و «تعلیم و تربیت» و شش

همچنین اعتباریابی مدل چارچوب مفهومی پیشنهادی بر اساس ارزیابی پنل خبرگان در جدول (۴) نشان داده شده است. یافته‌های جدول (۴) نشان داد که مقدار ضریب نسبی روایی محتوا (CVR= ۰/۷۳) و شاخص روایی محتوا (CVI=1) به‌دست‌آمده از اعتباریابی محتوایی هر یک از ویژگی‌های چارچوب مفهومی بر مبنای نظرسنجی از پنل خبرگان، بیشتر از حداقل مجاز این شاخص‌هاست. از این رو اعتبار محتوایی چارچوب مفهومی تأیید می‌شود.

نتیجه‌گیری

چنانکه در بخش بیان مسئله به آن اشاره شد، در اغلب مطالعات موجود، هرچند به نقش جنسیت در سازمان‌یافتگی فضاهای شهری، الگوهای حضور و شیوه‌های استفاده از فضا اشاره شده است، کمتر تلاشی برای صورت‌بندی یک چارچوب مفهومی جامع و نظام‌مند که بتواند ابعاد، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های این تعامل را به صورت ساختاریافته تبیین کند، مشاهده می‌شود. به بیان دیگر، خلأ علمی موجود در ادبیات نظری، نه در نبود مطالعات مرتبط، بلکه در نبود یک چارچوب مفهومی یکپارچه است که بتواند ضمن بازتعریف و تدقیق مفاهیم «فضا» و «ویژگی‌های جنسیتی»، روابط درونی و متقابل آنها را در قالب یک ساختار تحلیلی منسجم سامان‌دهی نماید. این پراکندگی مفهومی، امکان مقایسه‌پذیری یافته‌ها و توسعه نظری در این حوزه را نیز محدود ساخته است.

در مجموع پژوهش حاضر با هدف پاسخ به خلأ مفهومی موجود در تبیین رابطه جنسیت و فضا در مطالعات شهرسازی تلاش کرد از طریق به‌کارگیری تکنیک تحلیل مضمون، چارچوبی مفهومی و منسجم برای فهم این تعامل ارائه دهد. بر این اساس نتایج تحقیق را می‌توان در دو سطح نظری و کاربردی جمع‌بندی کرد.

بعد تدوینی، شامل ابعاد «جنسیتی»، «فضایی»، «کالبدی»، «اجتماعی - فرهنگی»، «حکمروایی خوب» و «آموزش مهارت» تدوین شد. در همین راستا، از برآیند جدول (۱) و (۲): کدگذاری نتایج حاصل از اجرای تکنیک یادشده و همچنین شکل (۳): چارچوب مفهومی نظریه جنسیت و فضا در فضای شهری، هدف نخست محقق شد. نتایج چارچوب مفهومی (جدول ۳) نشان داد که میان مفاهیم مرتبط با جنسیت و فضا در فضای شهری، ابعاد نوین تدوین شده به ترتیب ابعاد «اجتماعی - فرهنگی»، «حکمروایی خوب»، «جنسیتی»، «کالبدی»، «فضایی» و «آموزش مهارت» به ترتیب بیشترین مباحث تحقیقی در پژوهش‌های انجام شده را داشته است. سپس مطابق با هدف دوم مقاله در راستای کاربست چارچوب مفهومی تدوین شده از جنبه کاربردی، چارچوب ارائه شده و توجه به مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های آن می‌تواند به عنوان ابزاری تحلیلی و کاربردی در فرآیند برنامه‌ریزی، طراحی و مدیریت شهری به کار رود و زمینه ادغام رویکرد حساس به جنسیت را در سیاست‌گذاری‌های شهری تقویت نماید. بهره‌گیری از این چارچوب، امکان شناسایی ابعاد مغفول تجربه جنسیتی در فضا را فراهم کرده، به تصمیم‌گیران کمک می‌کند مداخلاتی هدفمند، عادلانه و مبتنی بر شواهد را طراحی کنند. در نتیجه چارچوب پیشنهادی می‌تواند گامی مؤثر در جهت ارتقای عدالت فضایی، کیفیت محیط شهری و افزایش فراگیری اجتماعی تلقی شود.

در نهایت نباید از این نکته غافل شویم که همانگونه که در یافته‌های این پژوهش بدان اشاره شد، کمترین تحقیقات درباره بعد «آموزش مهارت» بود. از آنجایی که شناسایی موانع برنامه‌ریزی شهری حساس به جنسیت در حوزه آموزش (مردم و متخصصان شهری) حائز اهمیت است، برای نتیجه بهتر و مؤثرتر در تحقیقات مرتبط با جنسیت و فضا، به نظر

می‌رسد که پژوهش در بعد آموزش و مهارت می‌باید مدنظر پژوهشگران قرار گیرد.

پی‌نوشت

۱. نرم افزار کامپیوتری برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از جمله متن، عکس و فیلم است و در روش‌های کیفی و ترکیبی به کار می‌رود. این نرم‌افزار در مؤسسات آموزشی، علمی و تجاری به کار می‌رود.

منابع

آخوندی، عباس احمد (۱۳۹۶) «شهروندی و جنسیت از منظر توسعه در ایران معاصر»، نشریه هفت شهر، ویژه‌نامه جنسیت و شهروندی، دوره چهارم، شماره ۵۷ و ۵۸، صص ۱۰-۱۵.

آسایش، محمدکریم (۱۳۹۶) «شهرهای مردانه و کنشگری زنانه»، نشریه شهرسازی و معماری هفت شهر، ویژه‌نامه «جنسیت و شهروندی»، شماره ۵۷-۵۸، بهار و تابستان، صص ۱۷۰-۱۷۴.

احمدی، کامیل (۱۳۹۸) داستان شهر ممنوعه (پژوهشی جامع در باب دگرباشان در ایران)، لندن، مهری.

احمدی کلیجی، مهشید و ایرج اسدی (۱۳۹۶) «گسترش دامنه جنسیت در برنامه‌ریزی شهری؛ فرآیندی جهت کاهش محدودیت‌های زنان در استفاده از فضاهای شهری»، کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی ایران معاصر، تهران، ایران.

ارجمندی، هانی (۱۳۹۵) «خوانش جنسیتی گردشگران ایرانی از فضاهای باز شهری اروپایی (نمونه موردی: فضاهای باز شهری در فرانسه و ایتالیا)»، فصلنامه هنر و تمدن شرق، سال چهارم، شماره چهاردهم، زمستان، صص ۳-۱۲.

تهران))، نشریه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی، دوره هفدهم، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۱، صص ۵۳-۶۴.

الله‌قلی‌پور ملایوسف، سمیرا و مریم حافظی‌نیا (۱۴۰۰) «بررسی جنسیت و تفاوت‌های آن در ادراک فضای شهری»، فصلنامه تخصصی مطالعات طراحی شهری و پژوهش‌های شهری، سال چهارم، شماره ۴ (پیاپی ۱۷)، زمستان، صص ۳۷-۴۲.

امیرابراهیمی، مسرت (۱۳۹۶) «شهروندی و فضاهای طرد جنسیتی»، نشریه شهرسازی و معماری هفت شهر، ویژه‌نامه «جنسیت و شهروندی»، شماره ۵۷-۵۸، بهار و تابستان، صص ۷۲-۸۰.

ایمانی، نفیسه و امیلیا نرسیسیانس (۱۴۰۰) «تفکیک جنسیتی فضای شهری و روابط صمیمانه بین جنسیتی: مطالعه مقایسه‌ای تفکیک منعطف و غیر منعطف»، زن در فرهنگ و هنر، دوره سیزدهم، شماره ۲، تابستان، صص ۲۱۱-۲۲۹.

<https://doi.org/10.22059/jwica.2021.324850.1616>.

باقری، نسرين و حمید بیرانوند (۱۳۹۵) «بررسی موانع مشارکت زنان در فضای عمومی شهری»، کنفرانس بین‌المللی علوم انسانی و علوم رفتاری، شهریور، دانشگاه جامع علمی کاربردی، تهران، ایران.

بلالی اسکویی، آزیتا و عاطفه صداقتی و شهلا درتومی (۱۳۹۸) «نگرشی کاربردی به احساس امنیت زنان در پارک‌های درون شهری (مورد مطالعه: شهر بجنورد)»، نشریه پژوهش‌های معماری و محیط، گروه معماری دانشگاه زنجان، سال دوم، شماره ۳، بهار و تابستان، صص ۶۵-۸۱.

Doi:10.30470/jaer.2020.125493.1079.

ارجمندی، هانی و علی یاران و مریم مسگریان (۱۳۹۸) «تأثیر مؤلفه‌های کالبدی بر احساس امنیت زنان در فضاهای باز گردشگری شهری (نمونه موردی: خیابان سی‌تیر تهران)»، مجله منظر، دوره یازدهم، شماره ۴۷، تابستان، صص ۲۴-۳۷.

DOI: 10.22034/manzar.2019.163900.1885.

اردستانی، عاطفه و بهرام امین‌زاده گوهرریزی (۱۳۹۹) نابرابری فضایی و جنسیت/تبیین نابرابری‌های فضایی در برنامه‌ریزی شهری با تأکید بر افزایش حضورپذیری بانوان (نمونه موردی: تهران)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده معماری و شهرسازی، رشته برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(۵) قزوین.

اسدی‌محلچالی، مسعود و محمدتقی پیربابایی و میژه مقصودی (۱۳۹۸) «تبیین فرهنگ جنسیتی فضا در گذرهای شهر اسلامی ایرانی»، دانش شهرسازی، دوره سوم، شماره ۱، بهار، صص ۱۵-۳۱.

DOI: 10.22124/upk.2019.11840.1148.

اسکندری‌ثانی، محمد (۱۳۹۷) «جنسیت و توسعه اجتماعات محل‌های در ایران با تأکید بر نیروهای پیشران و بازدارنده (نمونه موردی: محله نعمت‌آباد تهران)»، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال بیستم، شماره ۵۶، بهار، صص ۱۹-۳۴.

DOI: 10.29252./jgs.20/56/19.

اکبری، رضا و سمانه پاکبانیان (۱۳۹۱) «تأثیر کالبد فضاهای عمومی بر احساس امنیت اجتماعی زنان (نمونه موردی: محله نارمک و شهرک اکباتان شهر

بندرآباد، علیرضا (۱۳۹۷) «جنسیت و تفاوت در ادراک محیط شهری؛ انگاره‌ها و معیارها، جغرافیا»، فصلنامه علمی پژوهشی و بین‌المللی انجمن جغرافیای ایران، دوره جدید، سال شانزدهم، شماره ۵۹، زمستان، صص ۱۰۷-۱۲۱.

بیدار، مینا و جهانشاه پاکزاد و عباس وریج کاظمی (۱۳۹۹) «معنای بازار تهران در تجربه زنانه»، هویت شهر، سال چهاردهم، شماره ۴۴، زمستان، صص ۹۹-۱۱۲.

Doi: HOVIATSHAHR. 2020.

15241/10. 30495.

----- (الف) (۱۳۹۸)

فهم تجربه زنانه از بازار تهران از منظر رابطه زنان با کیفیت‌های فضایی بازار، رساله دکتری طراحی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.

----- (ب) (۱۳۹۸)

فضا در بازار تهران (موردپژوهی: فضاهای سبزه‌میدان و مشیر خلوت)، فصلنامه علمی- پژوهشی معماری و شهرسازی، سال بیست‌ونهم، شماره ۸۵، تابستان، صص ۵۵-۷۶.

SID. <https://sid.ir/paper/94340/en>.

پاک‌نیا، محبوبه و بهرنگ طاهری (۱۳۹۵) «روند سیاسی شدن مسئله جنسیت در تونس و اثرات آن بر انقلاب ۲۰۱۱»، فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام، سال پنجم، شماره ۲۰، زمستان، صص ۱-۲۴.

پورا احمد، احمد و فاطمه سالاروندیان (۱۳۹۱) «روند تحولات تاریخی فضاهای گذران اوقات فراغت زنان از قاجاریه تا کنون در شهر تهران»، ماهنامه زن در توسعه و سیاست، دوره دهم، شماره ۳، پاییز، صص ۵۱-۷۴.

پورحسین‌روشن، حسین و محمدرضا پورجعفر و حمیدرضا صارمی (۱۳۹۸) تبیین و باز تولید قدرت‌های مؤثر بر افزایش کیفیات حضورپذیری بانوان با رویکرد ایرانی-اسلامی (نمونه موردی: فضای شهری پیرامون بقاع متبرکه)، رساله دوره دکتری، رشته شهرسازی، استاد راهنما دکتر محمدرضا پورجعفر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

پورحسین‌روشن، حسین و هاشم داداش‌پور (۱۳۹۷) «ادراک معنایی بانوان از فضاهای شهری پس از طرح توسعه با استفاده از نظریه زمینه‌ای»، فصلنامه علمی- پژوهشی زن و فرهنگ، سال نهم، شماره ۳۶، تابستان، صص ۱۰۱-۱۱۵.

پیران، پرویز (۱۳۹۹) «فضا، جنسیت و شهروندی؛ چند منزل در پیش است؟»، ماهنامه برنامه‌ریزی و مدیریت شهری شهرداری‌ها، وزارت کشور، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، سال بیست و دوم، شماره ۱۳۰، مرداد و شهریور، صص ۱۰-۲۰.

ترکمه، آیدین و آناهید شیرخدایی (۱۳۹۴) «تبیین مفهوم حق به شهر بر مبنای دستگاه فکری هانری لِه فور»، نشریه هفت شهر، شماره ۴۹ (پیاپی ۵۰)، بهار و تابستان، صص ۶۷-۷۴.

تقوایی، علی‌اکبر و داود عزیزی و احمد یزدانیان (۱۳۹۴) «بررسی نقش نظریه حق به شهر در تولید و بازتولید فضای شهری»، نشریه هفت شهر، شماره ۴۹ (پیاپی ۵۰)، بهار و تابستان، صص ۸۸-۹۹.

توانا، سهیل و معصومه شفیعی (۱۳۹۵) «تفکیک جنسیتی در فضای شهری: مطالعه بوستان بهشت مادران تهران»، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره شانزدهم، شماره ۲، تابستان، صص ۱۰۷-۱۳۴.

توکلی هفشجانی، لیلا و احمد خادم الحسینی (۱۳۹۹) «بررسی جایگاه شهروندی زنان در مدیریت شهری (پژوهش موردی: فضاهای باز شهری شهرکرد)»، ماهنامه برنامه‌ریزی و مدیریت شهری شهرداری‌ها، وزارت کشور، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، سال بیست‌ودوم، شماره ۱۳۰، مرداد و شهریور، صص ۸۲-۸۶.

تولایی، نوین و امیر اکبری قمصری و فاطمه خاکسار (۱۳۹۲) «بررسی رضایت‌مندی از تفکیک جنسیتی در فضاهای عمومی (با تکیه بر پارک‌ها)»، مجله تحلیل اجتماعی نظم و نابرابری اجتماعی، دوره هفتم، شماره ۲ (پیاپی ۲)، فروردین، صفحه ۲۹-۸۲.

جم، فاطمه و مریم محمدی (۱۳۹۶) «امنیت زنان و قلمروگرایی در محل‌های سنتی»، نشریه هفت شهر، ویژه‌نامه جنسیت و شهروندی، دوره چهارم، شماره ۵۷ و ۵۸، صص ۱۷۵-۱۸۵.

حاجی احمدی همدانی، آذین و حمید ماجدی و لعلا جهان‌شاهلو (۱۳۹۴) «بررسی معیارهای تأثیرگذار بر افزایش میزان فعالیت زنان در فضاهای شهری (مطالعه موردی: محله پونک (۲۰ متری گلستان) شهر تهران)»، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات شهری، شماره ۱۴، بهار، صص ۴۷-۶۰.

----- (۱۳۹۶) «معیارهای مؤثر بر شکل‌گیری تصویر ذهنی زنان از فضای شهری مطلوب (مطالعه موردی: شهر تهران)»، فصلنامه مطالعات شهری، شماره ۲۸، صص ۳-۱۶.

حاجی سیدجوادی پژوهی، لیلا و یوسف‌علی زیاری (۱۳۹۸) ارزیابی بر مفاهیم جنسیت بر فضاهای شهری (نمونه موردی: پارک

بانوان منطقه ۲۲)، رساله کارشناسی ارشد، استاد راهنما دکتر یوسف‌علی زیاری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی گروه جغرافیا، گرایش جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری آمایش، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.

حبیب، فرح و تکتّم حنایی (۱۳۹۲) «چگونگی مسیریابی مردان و زنان در فضای شهری»، مجله معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، دوره دهم، شماره ۱۹، شهریور، صص ۹۵-۱۰۵.

حبیبی، سارا و سارا ثابت (۱۳۹۹) «بررسی رویکردها و تجارب برنامه اسکان بشر ملل متحد در خصوص دسترسی زنان به زمین و مسکن»، ماهنامه شهرداری‌ها، پیاپی ۱۳۰، مرداد و شهریور، صص ۵۳.

حبیبی، میترا و فرشته علی‌پور شجاعی (۱۳۹۳) «بررسی تطبیقی فضاهای عمومی ویژه زنان با فضاهای عمومی شهری در میزان پاسخگویی به نیازهای بانوان (نمونه موردی: پارک آب و آتش و بوستان بهشت مادران تهران)»، نشریه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی، دوره بیستم، شماره ۱، بهار، صص ۱۷-۳۰.

حسین‌پور، احسان و لیلا خوارزمی (۱۴۰۰) «فضا و جنسیت بر مبنای عدالت»، نشریه علمی مطالعات پژوهشی در حقوق و علوم قضایی، زمستان، شماره ۴۷، صص ۸۲-۹۰.

<http://jolaw.jseas.ir/ListArticle.aspx?Volume=47>.

حسینی، محمدرضا و دیگران (۱۴۰۱) «تحلیل کیفی خشونت علیه زنان در فضاهای عمومی شهر و پیامدهای آن

(مورد مطالعه: زنان ۲۰-۵۰ ساله شهر بندرعباس)»، فصلنامه علمی- پژوهشی پژوهشنامه زنان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال سیزدهم، شماره ۲، تابستان، صص ۱۸۹-۲۱۰.

حیدری، علی اکبر و پریا تیموری و سلمان مرادیان (۱۳۹۶) «ارزیابی تأثیر مقیاس مکان بر میزان دلبستگی در سه مقیاس خانه، محله و شهر بر پایه دو متغیر سن و جنسیت (مطالعه موردی: شهرهای تهران و ساری)»، فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات شهری، شماره ۲۶، بهار، صص ۱۶-۳.

خادم‌الحسینی، احمد و حسنیه شیرخانی (۱۳۹۳) «بررسی محدودیت‌های حضور زنان در فضاهای عمومی شهر (مطالعه موردی: شهر شاهین‌شهر)»، نشریه علمی مطالعات جامعه‌شناختی شهری، سال چهارم، شماره ۱۰، بهار، صص ۱۶۵-۱۸۴.

خرمی‌روز، ریحانه و محمدمنصور فلامکی و ویدا نوروز برازجانی (۱۳۹۹) «تیین آفرینش تعادل جنسیتی در فضا (نمونه موردی: مراکز خرید شهر تهران)»، دو فصلنامه اندیشه معماری، سال چهارم، شماره ۸، پاییز و زمستان، صص ۲۲۱-۲۳۶.

DOI: 10.30479/at.2020.11534.1312.

----- (۱۳۹۸) «خوانش مؤلفه‌های جنسیتی در طراحی مراکز خرید شهر تهران (مطالعه موردی: مرکز خرید پالادیوم، مرکز خرید کوروش، مرکز خرید تیراژه ۲، پاساژ کویتی‌های رضا)»، نشریه هویت شهر، سال چهاردهم، شماره ۴۳، پاییز، صص ۶۱-۷۴.

خضرنژاد، پخشان و محمدرضا پورمحمدی

و شهریور روستایی (۱۳۹۸) «تحلیل حق به شهر در فضاهای عمومی شهری با تأکید بر رویکرد عدالت جنسیتی (نمونه موردی: شهر ارومیه)»، فصلنامه علمی- پژوهشی زن و جامعه، سال دهم، شماره ۴۰، زمستان، صص ۱۹۵-۲۲۲.

خنیفر، حسین و ناهید مسلمی (۱۳۹۹) اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی، جلد اول، تهران، نگاه دانش.

داداش‌پور، هاشم و احمد یزدانیان و وحید کشتکار (۱۳۹۶) «شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های مؤثر بر حضور عادلانه زنان در فضای عمومی شهری (مطالعه موردی: بوستان شوش تهران)»، نشریه زن در توسعه و سیاست، دوره پانزدهم، شماره ۱، بهار، صص ۲۱-۴۳.

دانایی‌فرد، حسین و سیدمهدی الوانی و عادل آذر (۱۳۹۸) روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع، تهران، اشراقی (صفار).

دشتی، حوری‌السادات (۱۴۰۱) تبعیض جنسیتی و ارتباط آن با خشونت علیه زنان، هشتمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در روان‌شناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی، گرجستان، تفلیس (۲۰ آبان ماه ۱۴۰۱) - آکادمی بین‌المللی علوم و مطالعات گرجستان.

ذکایی، محمدسعید و کیوان توانای - منافی (۱۳۹۳) «جنسیت و اتوبیوگرافی: ظرفیت‌های بدیل روایت تجربه زنانه»، جامعه‌شناسی ایران، سال پانزدهم، بهار، شماره ۱، صص ۶۵-۹۱.

رحیمی، اکبر و موسی واعظی و حجت محمدی و مائده باکویی (۱۳۹۷) «ارزیابی عدالت جنسیتی در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: مرکز شهر

Doi: 10.22108/ssoss.2019.111934.1266.

رومینا، ابراهیم و قاسم تیموری و زهرا احمدی‌پور (۱۳۹۹) «بررسی رابطه فضا و عدالت جنسیتی (مطالعه موردی: منطقه ۶ تهران)»، مجله پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، سال سوم، شماره چهارم، زمستان، صص ۱۴۱-۱۶۲.

Doi: 10.22067/pg.v3i4.85554.

رهبری، لادن و محمود شارع‌پور (۱۳۹۳) «جنسیت و حق به شهر: آزمون نظریه لوفور در تهران»، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره چهاردهم، شماره ۱، بهار، صص ۱۱۶-۱۴۱.

رهبری، لادن و محمود شارع‌پور و مریم رفعت‌جاه (۱۳۹۳) جنسیت و شهروندی در تهران: مطالعه جامعه‌شناختی تفاوت‌های جنسیتی در حق به شهر، رساله دکتری، استاد راهنما دکتر محمود شارع‌پور رشته جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران.

زین‌الصالحین، حسن و حسن بلخاری قهی (۱۳۹۸) «سیاست، جنسیت، بازنمایی (تحلیل انتقادی دیدمان جنسیت در دوره ناصری)»، نشریه هنرهای زیبا- هنرهای تجسمی، دوره بیست و چهارم، شماره ۱، بهار، صص ۳۹-۴۸.

DOI:10.22059/jfava.2019.256037.665918

سعیدی‌شهر روز، مینا (۱۳۹۶) «دسترسی به شهر و حقوق شهروندی: تردد روزانه زنان در تهران»، نشریه شهرسازی و معماری هفت شهر، ویژه‌نامه «جنسیت و شهروندی»، شماره ۵۷-۵۸، بهار و تابستان، صص ۱۹۴-۱۹۹.

تبریز)، فصلنامه علمی- پژوهشی زن و جامعه، سال نهم، شماره سوم، پاییز، صص ۲۱۹-۲۴۴.

رضازاده، راضیه و مریم محمدی (۱۳۸۷) «طراحی فضای محل‌های با تأکید بر رویکرد عدالت جنسیتی و چارچوب اصول اخلاق مراقبتی»، دوفصلنامه علمی- پژوهشی نامه معماری و شهرسازی دانشگاه هنر، شماره ۱، پاییز و زمستان، صص ۵۵-۷۱.

رفیعیان، مجتبی و ساغر جعفری (۱۳۹۹) «سنجش رضایت مندی زنان از کیفیت فضاهای عمومی انحصاری با تأکید بر حس ایمنی (نمونه مطالعاتی: پارک بوستان مادران، شهر جدید اندیشه، تهران)»، پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، سال نهم، شماره پیاپی ۲۸، شماره اول، بهار، صص ۱۳۳-۱۵۸.

<http://dx.doi.org/10.22108/srsp.2020.112335.1283>.

رفیعیان، مجتبی و مریم فرحزاد و سعید کامیابی و عباس ارغان (۱۳۹۹) «سنجش ترجیحات حضوری زنان در عرصه‌های عمومی شهر تهران»، فصلنامه آمایش محیط، شماره ۵۱، زمستان، صص ۲۳-۴۲.

رفیعیان، مجتبی و نینا الوندی‌پور (۱۳۹۵) «مفهوم‌پردازی اندیشه حق به شهر: در جست‌وجوی مدلی مفهومی»، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره شانزدهم، شماره ۲، تابستان، صص ۲۵-۴۷.

روستا، مریم و پردیس احمدی (۱۳۹۸) «بررسی تأثیر عوامل محیطی بر احساس امنیت زنان (نمونه موردی: محله سهل‌آباد شیراز)»، پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، سال هشتم، شماره اول (پیاپی ۲۴)، بهار، صص ۸۵-۹۶.

سلیمانی، علیرضا و احمد آفتاب و نرمین رضازاده (۱۳۹۷) «طراحی فضاهای شهری با ارزیابی نگرش جنسیتی (مطالعه موردی: پارک بانوان نرگس ارومیه)»، فصلنامه علمی - پژوهشی جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، سال نهم، شماره ۲، بهار، صص ۱۵۷-۱۷۷.

شادی طلب، ژاله (۱۳۹۶) «خوانش جنسیتی شهروندی»، نشریه هفت‌شهر، ویژه‌نامه جنسیت و شهروندی، دوره چهارم، شماره ۵۷ و ۵۸، صص ۴۴-۷۱.

شارع‌پور، محمود و فاطمه آرمان (۱۳۹۳) «بررسی تفاوت‌های جنسیتی در سطوح مختلف سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی: شهر تهران)»، فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی - فرهنگی، دوره سوم، شماره ۱، تابستان، صص ۹-۲۷.

شفیعی، معصومه و فردین علی‌خواه و مازیار جفرودی (۱۳۹۱) زنان و فضاهای شهری مطالعه‌ای درباره تفکیک جنسیتی فضاهای عمومی شهری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما دکتر فردین علی‌خواه، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه گیلان.

شهابی، محمود و سارا نادری (۱۳۹۲) «مطالعه پدیدارشناسانه تجربه انقیاد/قدرتمندی در زندگی روزمره زنان تهرانی»، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره چهاردهم، شماره ۲، تابستان، صص ۷۹-۱۲۲.

شیرخدایی، آناهید و آتوسا مدیری و بهزاد دوران (۱۳۹۲) بررسی نحوه تولید فضای جنسیتی (نمونه موردی: میدان‌های مادر و قزوین)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما دکتر آتوسا مدیری، دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

صادقی، الهه (۱۴۰۰) «سیاست جنسیت در ایران معاصر: نقش دولت در تغییر وضعیت و حقوق زنان (۱۳۹۲-۱۳۷۰)»، فصلنامه علمی دولت‌پژوهی، سال ششم، شماره ۲۷، پاییز، صص ۶۱-۸۹.

doi: 10.22054/tssq.2021.43143.710.

صداقتی، عاطفه و سیده شبناز اتحاد (۱۳۹۳) «بررسی حضور زنان در فضاهای شهری با تأکید بر شهرهای اسلامی»، ششمین کنفرانس ملی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری با تکیه بر مؤلفه‌های شهر اسلامی، آبان ماه، مشهد.

صدوقیان‌زاده، مینوش (۱۳۹۹) «پیوند فضا و جنسیت بر بستر مدرنیته در شهر و معماری ایران»، فصلنامه پژوهشی - تخصصی شهرسازی و معماری هویت محیط، دوره یکم، شماره ۲، صص ۹۰-۱۰۳.

http://www.ei-journal.ir/article_114190.html.

صفری، مرضیه و علی موحد و پروانه شاه‌حسینی (۱۴۰۰) «تأثیر حضور در فضای زنانه بر حق زنان به شهر با نقش تعدیل‌گر انگیزه (مورد مطالعه: پارک‌های بانوان شهر اصفهان)»، مجله توسعه محلی (روستایی - شهری)، دوره دوازدهم، شماره ۲، پاییز و زمستان، صص ۴۱۵-۴۴۵.

DOI: 10.22059/jrd.2021.313733.668599-445-415.

--- (۱۳۹۹) تبیین الگوی حق به شهر زنان در فضاهای شهری (مورد مطالعه: پارک‌های بانوان شهر اصفهان)، رساله دکتری رشته جغرافیا برنامه‌ریزی شهری، استاد راهنما: دکتر علی موحد، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی.

زنانگی؛ مطالعه تجربه کافه‌نشینی زنان در شیراز»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال سی و دوم، شماره دوم (پیاپی ۸۲)، تابستان، صص ۴۰-۷۹.

<http://dx.doi.org/10.22108/jas.2020.124438.1964>.

غیاثوند، احمد (۱۳۹۳) «تأثیر فضاهای شهری مدرن بر بازاندیشی هویت جنسی زنان»، مجله مطالعات جنسیت و خانواده، سال دوم، شماره ۱، بهار و تابستان، صص ۷۹-۹۸.

----- (۱۳۹۵) «دنیای زنان در پرتو فضاهای جنسیتی شهری مدرن»، دوفصلنامه علمی توسعه محلی (روستایی - شهری)، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، دوره هفتم، شماره ۲ (پیاپی ۱۳)، پاییز و زمستان (بهمن ۱۳۹۵، مهر ۱۳۹۴)، صص ۲۹۹-۳۲۲.

فاضلی، نعمت‌الله (۱۳۹۴) «زنانه شدن فضای شهری در ایران امروز، با تکیه بر فضای کلان‌شهر تهران»، ویژه‌نامه پژوهش‌نامه زنان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال ششم، شماره اول، بهار و تابستان، صص ۱۰۷-۱۳۲.

فتحی سرخنی، الهام و مریم جعفری مهرآبادی (۱۳۹۸) بررسی حق به شهر؛ با تأکید بر حق زنان (مطالعه موردی: شهر رشت)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما دکتر مریم جعفری مهرآبادی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه گیلان.

فتحی سرخنی، الهام و مریم جعفری مهرآبادی، شمیلا الله یاری اصلی ارده (۱۳۹۷) «بررسی محدودیت‌های حضور زنان در فضاهای شهری (مطالعه موردی: شهر رشت)»، کنفرانس عمران، معماری و شهرسازی کشورهای جهان اسلام، تبریز.

صیامی، امیر و حسین حاتمی‌نژاد و فضیله خانی (۱۳۹۴) زنان و فضاهای ناامن شهری (نمونه موردی: منطقه ۶ تهران)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، استاد راهنما دکتر حسین حاتمی‌نژاد، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.

صومی، فاطمه و مریم محمدی (۱۳۹۶) تدوین شاخص‌های خلق عرصه‌های عمومی کنش‌پذیر مبتنی بر رویکرد حق به شهر (نمونه موردی: میدان بهارستان تهران)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما دکتر مریم محمدی، رشته طراحی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر تهران.

ضابطیان، الهام (۱۳۹۶) «حق شهروندی زنان و انتخاب وسیله تردد»، نشریه شهرسازی و معماری هفت شهر، ویژه‌نامه «جنسیت و شهروندی»، شماره ۵۷-۵۸، بهار و تابستان، صص ۱۸۶-۱۹۳.

ضیمران، محمد (۱۳۹۳) میشل فوکو: دانش و قدرت، تهران، هرمس.

عابدینی، اصغر و زبیده کریمی، مینا گلشنی و نیلوفر نظری (۱۳۹۶) «تحلیل ساختار فضاهای شهری مطلوب زنان با تأکید بر امنیت در شهر ایرانی اسلامی (مطالعه موردی: محله مهدی‌القدم ارومیه)»، نشریه پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری، دوره پنجم، شماره ۴، زمستان، صص ۶۲۹-۶۴۴.

علیزاده، کتایون و امیراحمد امینیان و ملیحه علاقه بند حسینی (۱۳۹۵) «نقش رعایت عدالت جنسیتی در افزایش کارایی فضاهای شهری»، موسسه مطالعات راهبردی معماری ایران، مقالات همایش زن، معماری و شهر.

غفاری‌نسب، اسفندیار و رعنا محمدتقی‌نژاد اصفهانی (۱۴۰۰) «مصرف فضا و بازتعریف

فرحزاد، مریم و مجتبی رفیعیان، «سعید کامیابی و عباس ارغان (۱۳۹۶)» «شناسایی عوامل تأثیرگذار بر حضور و مشارکت زنان در فضای شهری از منظر حق به شهر»، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال سی و سوم، شماره اول (پیاپی ۱۲۸)، بهار، صص ۹۵-۱۰۸.

DOI: 10.29252/geores.33.1.95.

فروتن، یعقوب (۱۳۹۹) «کلیشه‌های جنسیتی در ایران بر پایه رویکرد اجتماعی و جمعیت شناختی»، نشریه جامعه‌شناسی کاربردی، سال سی و یکم، شماره سوم (پیاپی ۷۹)، پاییز، صص ۱۲۰-۹۷.

Doi:10.22108/jas.2020.117540.1712.

فنی، زهره (۱۳۹۹) «شهر پایدار، شهری امن برای زنان»، ماهنامه برنامه‌ریزی و مدیریت شهری شهرداری‌ها، وزارت کشور، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، سال بیست و دوم، شماره ۱۳۰، مرداد و شهریور، صص ۲۱-۲۷.

فنی، زهره و لیلا احمدی (۱۳۹۹) «زنان و جست‌وجوی حق به شهر در پیاده‌راه‌های جنسیتی (مورد مطالعه: منطقه ۶ شهرداری تهران)»، فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق)، دوره پانزدهم، شماره ۱، پاییز، صص ۷۱-۱۰۰.

Doi:10.22055/qjsd.2020.16735.

فنی، زهره و سعید نجفی (۱۳۹۸) «ارزیابی تأثیر شهروندان بر کیفیت زندگی محلات شهری با تأکید بر جنسیت (مطالعه موردی: محلات کارمندان و اسلام‌آباد شهر زنجان)»، دو فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های بوم‌شناسی

شهری، سال دهم، شماره ۱ (پیاپی ۱۹)، بهار و تابستان، صص ۲۷-۴۸.

Doi:10.30473/grup.2019.5643.

قاضی‌پور، سیامک (۱۳۹۷) «تحلیل مکان‌مندی و زمان‌مندی الگوهای اجتماعی فعالیت روزمره زنان در محله سنگلج تهران»، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات شهر ایرانی اسلامی، شماره ۲۹، صص ۸۵-۹۸.

قربانی، معصومه (۱۳۹۹) «جایگاه زنان در مدیریت شهری با نگاهی به تجارب جهانی»، ماهنامه برنامه‌ریزی و مدیریت شهری شهرداری‌ها، وزارت کشور، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، سال بیست و دوم، شماره ۱۳۰، مرداد و شهریور، صص ۴۷-۵۲.

قلی‌پور، سیوش و نادر امیری و مهسا تیزچنگ (۱۳۹۳) «زنان و بازتولید پدرسالاری (مطالعه موردی: شهر کرمانشاه)»، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره پانزدهم، شماره ۴، دی، صص ۱۱۱-۱۵۲.

قنبران، عبدالحمید و مسعود علیمردانی، مریم محمدی و فاطمه جم (۱۳۹۲) بررسی نقش جنسیت در ارزیابی امنیت فضای محله‌ای با تأکید بر رویکرد CPTED (بررسی موردی: بخش میانی محله صابون‌پزخانه تهران)»، دو فصلنامه علمی - پژوهشی نامه معماری و شهرسازی دانشگاه هنر، شماره ۱۴، پاییز و زمستان، صص ۵۹-۷۶.

قمری، اخلاص و غلامرضا طلیسچی و امید دژدار (۱۳۹۳) «رویکردی تحلیلی به بررسی دلایل حضور و عدم حضور زنان در فضاهای عمومی شهری»، مقالات همایش زن، معماری و شهر.

کلانتری، عبدالحسین و ریحانه باعزم، خدیجه سفیری و خلیل میرزایی (۱۴۰۱) «طرد زنان در فضای شهری»، فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشنامه زنان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال سیزدهم، شماره ۲، تابستان، صص ۴۷-۸۳.

Doi:10.30465/2021.37776.3363.ws.

کلانتری خلیل آباد، حسین و روناک اردلانی، سروه سراجی و عطیه پوراحمد (۱۳۹۲) «برنامه‌ریزی فضاهای امن شهری مبتنی بر تفکیک جنسیتی با رویکرد CPTED (نمونه موردی: محله فرهنگیان، شهر بناب)»، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات شهر ایرانی اسلامی، شماره ۱۲، صص ۱۵-۲۶.

کلبدادی‌نژاد، مریم و آرمان مسعودی (۱۳۹۹) «بازنمایی جنسیت و فضا در متون تاریخی دوره ایلخانی»، مجله هنرهای صناعی ایران، سال سوم، شماره ۱، بهار و تابستان، صص ۱۹۱-۲۰۶.

کولایی، الهه (۱۳۹۶) «توسعه و حقوق شهروندی زنان»، نشریه هفت‌شهر، ویژه‌نامه جنسیت و شهروندی، دوره چهارم، شماره ۵۷ و ۵۸، صص ۱۶-۱۸.

کوهی، خدیجه (۱۳۹۹) «الگوی جنسیتی شدن معکوس فضاهای شهری در تعارض با حقوق و حضور زنان در نظام حقوقی ایران»، ششمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران، شهریور ۱۳۹۹، دانشگاه تهران.

کیایی، مهدخت و حسین سلطان‌زاده، مریم ارمغان، و علی‌اکبر حیدری (۱۳۹۷) «بازتاب تحول گفتمان جنسیتی دوره قاجار بر نظام‌های فعالیتی و فضایی

قمری، اخلاص و غلامرضا طلیسچی و امید دژدار (۱۳۹۵) «رویکردی تحلیلی به بررسی جنسیت و تفاوت‌های آن در ادراک فضای کالبدی (نمونه موردی: فرهنگسراهای شهر تهران)»، مجله معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، دوره دهم، شماره ۲، زمستان، صص ۷۷-۸۶.

قیومی، راحله (۱۳۹۶) «شهروندی فرهنگی و تفاوت‌های جنسیتی»، نشریه شهرسازی و معماری هفت شهر، ویژه‌نامه «جنسیت و شهروندی»، شماره ۵۷-۵۸، بهار و تابستان، صص ۸۵-۹۳.

کاظمی، مهروش (۱۳۸۸) رویکردی تحلیلی به مقوله جنسیت و تأثیر آن در کیفیت فضا (نمونه مورد مطالعه: پارک فجر تبریز)، نشریه هویت شهر، سال سوم، شماره ۴، بهار و تابستان، صص ۴۷-۵۸.

کامل، آتنا (۱۳۹۵) فضای شهری و جنسیت، وبسایت فضا و دیالکتیک، قابل دسترسی در:

<http://dialecticalspace.com/urban-space-gender>.

کامیارراد، ساناز و مهدی هداوند و صفرعلی کامیارراد (۱۴۰۰) «حق بر شهر»، مجله پژوهش حقوق عمومی، دوره بیست‌ودوم، شماره ۷۰، بهار، صص ۲۵۰-۲۸۲.

DOI:10.22054/QJPL.2020.43300.2175.

کدیور، اطهر و منوچهر طیبیان، حسین کلانتری خلیل آباد و ماندانا یوسفی (۱۴۰۲) «زنان و تعامل جنسیت و فضا در فضاهای شهری (نمونه موردی: مقایسه تطبیقی فضای شهری محله در کشورهای ایران، اتریش و بارسلونا)»، دومین کنفرانس بین‌المللی معماری - شهر: از معماری زیست‌منا تا آرمانشهر، آذرماه ۱۴۰۲، دانشگاه آزاد اسلامی قزوین.

خانه‌های اعیانی (مطالعه موردی: خانه‌های اعیانی قزوین)، نشریه پژوهش‌های انسان‌شناسی ایران، دوره هشتم، شماره ۱، بهار و تابستان، صص ۵۱-۷۳.

گلی، علی و شاهرخ زادولی خواجه و فاطمه زادولی (۱۳۹۲) «ارزیابی نگرش جنسیتی در طراحی فضاهای شهری (مطالعه موردی: پارک بانوان شمس تبریز)»، نشریه زن در توسعه و سیاست، دوره یازدهم، شماره ۲، تابستان، صص ۱۷۱-۱۸۸.

گودرزی، محسن (۱۳۹۶) «شهروندی جنسیتی و تعارض‌های نهادی»، نشریه شهرسازی و معماری هفت‌شهر، ویژه‌نامه «جنسیت و شهروندی»، شماره ۵۷-۵۸، بهار و تابستان، صص ۹۴-۹۷.

گیدنز، آنتونی و کانی برد سال (۱۳۹۹) جامعه‌شناسی، ترجمه حسن چاوشیان، چاپ شانزدهم، تهران، نی.

للحج، رفیعه و میر سعید موسوی (۱۳۹۳) «نگرش روان‌شناختی به نقش جنسیت در قابلیت‌های ادراک فضای معماری»، نشریه معماری و شهرسازی آرمانشهر، شماره ۲۳، تابستان، صص ۸۵-۹۴.

محبوبی شریعت‌پناهی، نسیم و مریم جنگ زرگری (۱۳۹۷) «جداسازی جنسیتی فضاهای شهری و کیفیت زندگی زنان»، نشریه هفت‌شهر، پیاپی ۶۱، بهار و تابستان، صص ۱۰۶-۱۱۶.

محبوبی شریعت‌پناهی، نسیم‌السادات (۱۳۹۶) «زنان و تحول معنایی شهروندی»، نشریه شهرسازی و معماری هفت‌شهر، ویژه‌نامه «جنسیت و شهروندی»، شماره ۵۷-۵۸، بهار و تابستان، صص ۸۱-۸۴.

محمدی، مریم (۱۳۹۶) «بازشناسی تقابل‌های دوگانه فضای شهری جنسیتی، مبتنی بر رویکرد نشانه‌شناسی - تحلیلی بر فضای

عمومی در محلات سنتی»، نشریه علمی پژوهشی معماری و شهرسازی ایران، دوره نهم، شماره ۱۶، پاییز و زمستان، صص ۳۱-۵۵.

محمودی، نرگس (۱۳۹۹) «اهمیت نقش و حقوق زنان در تجدید حیات فضاهای شهری (مطالعه موردی: خیابان جمهوری اسلامی مهاباد)»، مجله جغرافیا و روابط انسانی، دوره سوم، شماره ۳، زمستان، صص ۴۱-۶۳.

DOI:10.22034/gahr.2021.258749.
1478

مسلمی، آرمان (۱۳۹۹) «جنسیت و احساس امنیت اجتماعی در فضاهای شهری (موردپژوهی: شهر تبریز)»، ماهنامه برنامه‌ریزی و مدیریت شهری شهرداری‌ها، وزارت کشور، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، سال بیست‌وسوم، شماره ۱۳۰، مردادشهریور، صص ۶۵-۷۴.

معروفی، حسین و گلдіس حیدی برجی (۱۳۹۴) «فضا و تحقق‌پذیری حق شهری: شناسایی مؤلفه‌های فضایی برآمده از حق شهری به‌منظور تحلیل و ارزیابی پروژه نواب در تهران و لادفانس در پاریس»، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات شهری، شماره ۱۶، پاییز، صص ۵-۱۴.

موسوی‌پور میاندهی، پری، سیده فاطمه مولوی میانگسگری و مرتضی یحیی‌پور مسروری (۱۳۹۶) بررسی عوامل مؤثر در نحوه گذران اوقات فراغت زنان در شهر رشت، کنگره ملی مدیریت و برنامه‌ریزی شهری نوین، ایران، تهران، دانشگاه تهران.

مهدی‌پور، ملیحه و علی اصغر داوودی و اهورا راهبر (۱۴۰۰) «سویه‌های جنسیتی منازعه سیاسی در ایران پس از انقلاب اسلامی»، مجله پژوهش‌های جغرافیای

سیاسی، سال ششم، شماره چهارم (پیاپی ۲۴)، زمستان، صص ۴۲-۶۵.

dx.doi.org/10.22067/pg.2021.68963.1021.

مهدی‌زاده، جواد (۱۳۸۷) «درآمدی بر نظریه‌های شهر و جنسیت (در جست‌وجوی شهر انسانی‌تر)»، فصلنامه جستارهای شهرسازی، شماره ۲۴-۲۵، بهار و تابستان، صص ۵-۱۹.

میرزایی، نواب و کمال‌نوذری (۱۳۹۶) «ظرفیت‌های زنان در توسعه محلی مناطق فقیرنشین و کاهش نابرابری جنسیتی»، مجله هفت‌شهر، ویژه‌نامه جنسیت و شهروندی، دوره چهارم، شماره ۵۷ و ۵۸، شهریور، صص ۱۰۸-۱۲۸.

نقدی، اسدالله و ثریا معمار و مریم داستانی (۱۳۹۷) «جنسیت و شهر: مطالعه مصرف‌گرایی و بازتعریف هویت زنان (مورد مطالعه: زنان دهه‌های ۵۰، ۶۰ و ۷۰ شهر اصفهان)»، مطالعات جامعه‌شناختی شهری، سال هشتم، شماره ۲۶، بهار، صص ۶۳-۹۹.

نقدی، اسدالله و سارا دارابی (۱۳۹۳) «دسترسی زنان به فضاهای شهری (مطالعه موردی: زنان شهر ایلام)»، نشریه زن در فرهنگ و هنر، دوره ششم، شماره ۴، زمستان، صص ۴۶۱-۴۷۰.

وحیدبافنده، مانا و ملیکا وحیدبافنده و ایمان ایمانی شاملو (۱۴۰۲) «شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر بر شکل‌گیری فضاهای شهری مطلوب برای زنان با استفاده از روش فراتحلیل»، زن در توسعه و سیاست، سال بیست‌ویکم، شماره ۴، صص ۹۷۵-۹۹۸.

ورمقانی، حسنا و حسین سلطان‌زاده (۱۳۹۴) «نقش جنسیت و فرهنگ معیشتی در شکل‌گیری خانه (مقایسه خانه‌های قاجاری گیلان و بوشهر)»، مجله معماری و

شهرسازی آرمان‌شهر، دوره یازدهم، شماره ۲۳، تابستان، صص ۱۲۳-۱۳۴.

ورمقانی، حسنا و حسین سلطان‌زاده و مزین دهباشی شریف (۱۳۹۳) «رابطه جنسیت و فضا در عرصه‌های خصوصی و عمومی دوره قاجار»، مجله علمی- پژوهشی پژوهشکده هنر معماری و شهرسازی باغ نظر، سال دوازدهم، شماره ۳۷، بهمن و اسفند، صص ۲۹-۴۰.

هاشم‌پور، رحیم و الهام کاکاوند (۱۴۰۲) «ارزیابی تطبیقی میزان عدالت جنسیتی با رویکرد ارتقای توانمندسازی زنان در بهره‌گیری از فضای شهری با تأکید بر مفهوم سقف شیشه‌ای (مطالعه موردی: شهر قزوین)»، فصلنامه علمی- پژوهشی آمایش محیط، شماره ۶۲، پاییز، صص ۷۱-۸۹.

هاشم‌زهی، سودابه و معصومه حافظ‌رضازاده و مریم کریمیان بستانی (۱۳۹۹) «تحلیل ابعاد و مؤلفه‌های جایگاه زنان در برنامه‌ریزی و طراحی فضاهای عمومی در شهرهای ایرانی- اسلامی (مطالعه موردی: شهر زاهدان)»، فصلنامه علمی- پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال سیزدهم، شماره سوم، تابستان، صص ۱۹۹-۲۱۵.

هاشمی، ملیحه و مرتضی میرغلامی (۱۳۹۰) «بازتاب جنسیت در فضاهای شهری سنتی ایران در دوره صفویه»، اولین همایش ملی معماری و شهرسازی اسلامی، تبریز.

یحیی‌نیانوری، نگین و محسن پوراسماعیل و محمدهادی مهدی (۱۴۰۰) «تحلیل خوانایی در فضاهای شهری با توجه به شاخص جنسیت (نمونه موردی: محله کوثر)»، چهارمین کنفرانس بین‌المللی و پنجمین کنفرانس ملی عمران، معماری، هنر و طراحی شهری، تبریز.

- Beebeejaun, Y. (2017) "Gender, urban space, and the right to everyday life", *Journal of Urban Affairs*. VOL 39, NO 3, PP 323-334. dx.doi.org/10.1080/07352166.2016.1255526.
- dx.doi.org/10.1080/07352166.2016.1255526.
- Beebe, Kathryne, Angela Davis, and Kathryn Gleadle (2012) "Introduction: Space, Place and Gendered Identities: Feminist history and the spatial Turn." *Womens History Review*, 21 (4): 521- 532.
- Bendik, Kitti . Freudendal-Pedersen, Malene (2019) *Danish Urban Planning from the Gender Perspective*. Department of Urban Planning and Management, Aalborg University.
- Carmona, M., and others (2003) *Public Places - Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design*, Oxford: Architectural Press.
- Chant, Sylvia. McIlwaine, Cathy (2013) *Gender, Urban Development and the Politics of Space*. <https://www.e-ir.info/2013/06/04/gender-urban-development-and-the-politics-of-space>. ISSN 2053-8626 .
- Charmaz, K. (2006) *Grounding grounded theory: a practical guide through qualitative analysis*. London: Sage Publications Ltd.1-148.
- Cuthbert, A. R. (2008) *The form of cities: Political economy and urban design*, John Wiley & Sons.
- Abdelmoaty, Aya, Saadallah, Dina, Bakr, Ali (2021) *Gender Mainstreaming and Women's Involvement in Urban Planning Strategies*, Second Arab Land Conference, 22-24 February 2021, Cairo, Egypt.
- Almahmood, Mohammed, Oliver Schulze, Trine Agervig Carstensen & Gertrud Jørgensen (2017). *The Sidewalk as a Contested Space: Women's Negotiation of Socio-Spatial Processes of Exclusion in Public Urban Space in Saudi Arabia; The Case of Al Tahlia Street*. *Planning Practice & Research*, DOI: 10.1080/02697459.2017.1419652
- DOI: 0.1080/02697459.2017.1419652.
- Alzghoul, Kamal Ahmad Hasan (2018) *Gender and womens' issues under the American administrations over the period 1970-2015*. Thesis Doctoral. University of the Balearic Islands.
- Arjmand, Reza, *Public Urban Space, Gender and Segregation Women-only urban parks in Iran*, *Routledge Studies in Human Geography*, London and Newyork, 2016.
- Bagheri, Nazgol (2013) *Modernizing the public space: gender identities, multiple maternities , and space politics in Tehran* , Presented to the Faculty of the University of Missouri-Kansas City in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree doctor of philosophy.

- Feminist Journal of Politics, Vol. 7, No. 4, p. 496-512.
- doi: 10.1080/14616740500284417 .
- Falú, Ana (2014) Inclusion and Right to the City. Exercising Women's Citizen Rights: The Women's Agenda for Rosario, Argentina. City, Social Inclusion and Education. PP 58-67.
- Gauvin, Laetitia. Tizzoni, Michele. Piaggese, Simone. Young, Andrew. Adler, Natalia. Verhulst, Stefaan. Ferres, Leo. Cattuto, Ciro (2020) Gender gaps in urban mobility. Humanities And Social Sciences Communications . (2020) 7:11 .
- <https://doi.org/10.1057/s41599-020-0500-x>.
- Gil Sol'a, Ana, Vilhelmson, Bertil (2022) To choose, or not to choose, a nearby activity option: Understanding the gendered role of proximity in urban settings, Journal of Transport Geography.
- doi.org/10.1016/j.jtrangeo.2022.103301.
- Gopinath, Swapna (2019) Gendered Spaces Captured in Cultural Representations: Conceptualising the Indian Experience in Arundhati Roy's The Ministry of Utmost Happiness. Humanities 2020, 9, 2. doi:10.3390/h9010002.
- Grochalska, Monika (2020) Gender representations in the Polish public
- Daphne, S. 2014. Annual Review of Sociology 40:1: 581-598.
- Daphne, Spain (2008) Gendered spaces and the public realm, Urban Sociology 9:9-28 * February 2008.
- De Simone, Liliana (2020) Gender-Conscious Urbanism and Urban Planning. Springer Nature Switzerland AG 2020. W. Leal Filho et al. (eds.), Gender Equality, Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals, Chapter * August 2020. DOI: 10.1007/978-3-319-70060-1_152-1 .
- DOI: 10.1007/978-3-319-70060-1_152-1 .
- E. Heim LaFrombois, Megan (2019) (Re)Producing and challenging gender in and through urban space: women bicyclists' experiences in Chicago. Gender, Place & Culture. DOI:080/0966369X.2018.1555142. DOI:10.1080/0966369X.2018.1555142.
- Eran I Demirli, Meltem, Gürel Meltem, Ö.(2018) Opening up a space for women: matinees in Izmir Culture Park, Gender, Place & Culture ,A Journal of Feminist Geography. doi.org/10.1080/0966369X.2018.1484701 .
- Eveline, J., and Bacchi, C. (2005) What Are We Mainstreaming When We Mainstream Gender? International

- small Anatolian city. ITU AIZ VOL: 11, NO: 2, 153-172, 2014-2 .
- J. Phillips, Matthew. L. Dzidic, Peta. D. Roberts, Lynne. L. Castell, Emily (2023) "All we have to do, is do it all": Exploring middle-career women's academic identities in Australian higher education using Foucauldian Discourse Analysis. *Women's Studies International Forum* 96 (2023) 102679.
doi.org/10.1016/j.wsif.2023.102679.
- Jabeen, Huraera (2020) Gender-Responsive Urban Planning and Design of Public Open Spaces for Social and Economic Equity: Challenges and Opportunities in Dhaka City, Bangladesh. *Global Journal of HUMAN-SOCIAL SCIENCE: E Economics* Volume 20 Issue 5 Version 1.0 Online ISSN: 2249-460x & Print ISSN: 0975-587X.
- Jacobs, J. (2004) *The Death and Life of Great American Cities*.
- Khalid, Nurul Shakila. Raja Othman, Raja Norashekin. Azyyati Marzukhi, Marlyana (2020). Public spaces and Gender: Testing the relationship of spatial configuration of street networks. *PLANNING MALAYSIA: Journal of the Malaysian Institute of Planners* VOLUME 18 ISSUE 4 (2020), Page 92 - 113 .
- King, N. & Horrocks, C. (2010) *Interviews in qualitative research*. London: Sage.
- space - an attempt to capture the dynamics of the discourse, *Culture-Society-Education* no. 1 (17) 2020 POZNA.
- Hamedanian, Fatemeh, Ghadermazi, Sirwan (2022) Challenges for Iranian Women in Daily Urban Safety. *Frontiers in Sociology*. May 2022. Volume 7 . Article 790905. doi: 10.3389/fsoc.2022.790905 .
doi: 10.3389/fsoc.2022.790905.
- Harrer, M., Cuijpers, P., Furukawa, T., & Ebert, D. (September 13, 2021) *Doing Meta-Analysis with R* (1st Edition). Routledge
- Hesse, Sandra (2020) *Gendered Space In India: Processes of Claiming Space through Feminist Street Art in Delhi*, University of Potsdam Faculty of Philosophy Institute for English/American Studies, Master Thesis.
- Hutu, Trymore. Landman, Karina (2018) The perceptions and experiences of residents towards different types of public spaces: a case study of Duncan Village.. Master of Town and Regional Planning's Degree to the Department of Town and Regional Planning of the University of Pretoria, South Africa. July 2018 .
- IBG., Women Geography Study Group of the. 1984. *Geography and gender: an introduction to feminist geography*: Random House of Canada Limited.
- İnce GÜney, Yasemin (2013) *Gender and urban space: An examination of a*

- Peake, Linda (2009) "Gender in the City". In Rob Kitchin and Nigel Thrift (eds) *The International Encyclopedia of Human Geography*, Amsterdam: Elsevier.
- Polko, Paulina. Kimic, Kinga (2021) Gender as a factor differentiating the perceptions of safety in urban parks. *Ain Shams Engineering Journal* 13 (2022)101608.
doi.org/10.1016/j.asej.2021.09.032.
- Ponciano, Karen (2019) Gender and Space during Guatemala's Holy Week: An Ethnographic Account, *Religions* 2019, 10, 76.
doi:10.3390/rel10020076.
- Rendell, J., Penner, B., and Borden, I., eds. (2000) *Gender Space Architecture: An Interdisciplinary Introduction*, London: Routledge.
- Rezazadeh, R. Mohammadi, M (2013) Responsive urban space to special need groups (women), case study: Chizar neighborhood space, Tehran, Iran. *International Journal of Architectural Engineering & Urban Planning*, Vol. 23, Nos. 1 & 2, June & December 2013. PP 64-73 .
- Roy, S., & Bailey, A. (2021) Safe in the City? Negotiating safety, public space and the male gaze in Kolkata, India. *Cities*, 117, 103321.
- Sadoughianzadeh, Minoosh (2013) *Gender Structure and Spatial Organization: Iranian Traditional Architecture*. SAGE Open, October-December 2013: 1 - 12.
DOI: 10.1177/2158244013511258.
- Koerner, Elsa (2021). At the junction of feminism and ecology, towards more inclusive urban public space. *ESA Conference 2021*, Aug 2021, Barcelone (on line), Spain. hal-03390563.
- Lillian Rose, Morag (2017) *Women Walking Manchester: Desire Lines Through The "Original Modern" City*. A thesis degree of Doctor of Philosophy, Faculty of Social Sciences Department of Urban Studies and Planning. . University of Sheffield.
- Merrifield, Andy (2017) *Fifty-Years On: The Right to the City*. <https://andymerrifield.org/2017/01/22/fifty-years-on-the-right-to-the-city>.
- Mortazavi, Atefeh (2020) *Gender-sensitive Public Space Planning Women participatory approach in urban planning Case study of Sättra - Stockholm*. CFP Report 2020:1 KTH Royal Institute of Technology, School of Architecture and the Built Environment, The Centre for the Future of Places, Stockholm 2020 TRITA-ABE-RPT-206.
- Nilipour, Mehdi. Medghalchi, Leila. Mirgholami, Morteza (2021) *Cultural Planning Strategies for Urban Parks (Case Study: Fateh Garden, Karaj, Iran)*. *International Journal of Architecture and Urban Development* Vol. 12, No.3, P 15-30. Summer 2022.
DOI: 10.30495/ijaud.2021. 61698. 1540.

work. International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice,
DOI: 1080/01924036.2020.1732435.

Viqar, Sarwat (2018) Women's public lives and sovereign arrangements in Karachi's inner city. Gender, Place & Culture ,A Journal of Feminist Geography.
DOI:1080/0966369X. 2018.1450730.

Web Of Science (2023) <https://www-webofscience.com.access.semantak.com/wos/woscc/analyze-results/13174366-184a-4298-9a11-33a721ff0ac1-a7a7e578>.

Wrede, Theda (2015) Introduction to Special Issue "Theorizing Space and Gender in the 21st Century". Rocky Mountain Modern Language Association . SPRING 2015, pp. 10-17. Stable
URL:<http://www.jstor.org/stable/24372860>

Worldbank (2020) Designing Gender-Inclusive Cities that Work for All. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/02/12/designing-gender-inclusive-cities-that-work-for-all>.

Zekavat, Meysam, Momenian, Arezoo (2018) GENDER-SENSITIVE URBAN DESIGN Örgütsel Davranış Araştırmalar Dergisi Journal Of Organizational Behavior Research Cilt/ Vol.: 3, Say /Is.: S2, Y 1/Year: 2018, Kod/ID: 81S2413.

Sadoughianzadeh, Minoosh (2008) Gender and Space in Tehran. PHD Thesis, Faculty of Architecture, Urban Planning and Landscape Planning, University of Kassel, Germany.

Shahrokni, Nazanin. Women in Place: The Politics of Gender Segregation in Iran. Oakland: University of California Press, 2020.

Shirvani, Shahrzad (2017) Public spaces of Freedom: The emergence of Gender-Exclusive parks in Tehran. Critical Planning 2017 . PP 175-194.

Soja, Edward (2010) Seeking Spatial Justice. Minneapolis, 2010: University of Minnesota Press. 288 pp. ISBN 978-0-8166-6668-3.

Soja, Edward (2009). The city and spatial justice. The conference Spatial Justice, Nanterre, Paris, March 12-14, 2008.

Torabi, Samira (2019) Women Creating New Spaces: Reconfiguring Gender Segregation in Iran, Department of Anthropology University of Alberta.

Vanlıoğlu Yazıcı, Nagehan. Basa, İnci (2019). Gender discourse and public space: Socio-Spatial construction of gender in the city, The case of Rize, Turkey. Master' Thesis of Architecture in Architecture Department, Middle East Technical University.

Vera-Gray, Fiona. Kelly, Liz (2020) Contested gendered space: public sexual harassment and women's safety